

Yapay Zekâ ve Siyasal İletişim: Fırsatlar ve Riskler Üzerine Bir Değerlendirme

Artificial Intelligence and Political Communication: An Assessment of Opportunities and Risks

Oğuz GÖKSU¹²

Ceren YEGEN³

Ali Murat KIRIK⁴

Öz

Makine öğrenmesi ve yapay zekâ ile birlikte yeni teknolojilerin aracılığı ile uygulamalarla tanışan toplumların teknoloji ile ilişkisi, bu çerçevedeki gelişmeler ışığında sürekli güncellenmektedir. İnsana özgü yeteneklerin programlanmış, özelliikli ve suni şekilde ortaya koyulması, beklentiler gibi kaygıları da beraberinde getirmiştir. Yapay zekâ alanındaki süregelen gelişmeler ve kullanım amaçlarının çeşitlenmesi temelinde bir belirsizlik gözlemlendiğinden, etik ilkelerin zorunluluğuna da dikkat çekilmektedir. Dolayısıyla yapay zekâ etiğine yönelik artan bir ilgi ve araştırma gözlenmektedir. Bununla birlikte, teknoloji ve siyaset arasındaki ilişki de yapay zekâdan etkilenmekte, yapay zekânın siyasal iletişim alanına girdiği görülmektedir. Özellikle dezenformasyon, sahte içerikler üzerinden demokrasiye yönelik olumsuz etkisi gözlemlendiği söylenen yapay zekâ teknolojisinin, olumlu ve yapıcı etkilerinden de söz edilmektedir. Bu nedenle bu çalışmada, yapay zekânın siyasal iletişime etkisi, getirdiği fırsatlar ve riskler çerçevesinde uzman görüşlerinden de yararlanarak tartışılmıştır. Çalışma kapsamında, siyasal iletişim ve yapay zekâ alanında çalışan akademisyen ve uzmanlar ile yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş, yapay zekânın siyasal iletişim sürecine etkisi ve süreçteki rolü anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla katılımcılara; makine öğrenmesi, yapay zekânın gelişimi ve etkileri, yapay zekâ etiği, toplum ve siyaset ilişkisine teknolojinin etkisi, siyasal iletişim faaliyetlerinde yapay zekâ, yapay zekâ ve demokrasi tartışmaları çerçevesinde sorular yöneltilmiştir. Sonuç olarak siyasal iletişimde yapay zekâ kullanımında şeffaflık, hesap verebilirlik, veri güvenliği ve mahremiyeti ilkelerine azami düzeyde hassasiyet gösterilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Diğer yandan hem teknoloji geliştiricileri hem de kullanıcılarının hukuki ve vicdani sorumluluk duygusuyla hareket etmesi öngörülmektedir. Siyasal iletişim faaliyetlerinde yapay zekâ kullanımında mutlaka yazılımsal, hukuki ve etik sınırlar oluşturulmalı ve sınırsızlığın etik kodlara riayet edilmesini imkânsız hale getireceği unutulmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Makine Öğrenmesi, Yapay Zekâ, Siyasal İletişim

Abstract

The relationship between technology and politics is affected by artificial intelligence, and it is observed that artificial intelligence is included in the field of political communication. The positive and constructive effects of artificial intelligence technology, which is said to have a negative impact on democracy, especially through disinformation and fake content, are also mentioned. Therefore, in this study, the impact of artificial intelligence on political communication is discussed within the framework of the opportunities and risks it brings by using expert opinions. Within the scope of the study, structured interviews were conducted with academicians and experts who work in the field of political communication and artificial intelligence, the impact and the role of artificial intelligence on the process of political communication were intended to be understood. To this end, questions about machine learning and the development of artificial intelligence and its impacts, the ethics of artificial intelligence, artificial intelligence in political communication activities, discussion about artificial intelligence and democracy were asked to participants. Consequently, it is emphasized that in political communication maximum sensitivity is required for the principals of transparency, accountability, data security and confidentiality in the use of artificial intelligence. On the other hand, it is anticipated that both technology developers and its users act with a sense of legal and conscientious responsibility. In the political communication activities, software, legal and ethical boundaries must be certainly shaped for the use of artificial intelligence and it must be remembered that limitlessness makes impossible to respect the code of ethics.

Keywords: Machine Learning, Artificial Intelligence, Political Communication

¹ Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, oguzgoxsu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7923-8761

² Sorumlu Yazar (Corresponding Author)

³ Doç. Dr., Mersin Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, cerenyegen@mersin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9582-0711

⁴ Prof. Dr., Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü, muratmilef@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5771-4843

Giriş

Dijitalleşmenin kayda değer ilerleyişi mevcut bilgi ortamını etkilerken, internet ve makine öğrenmesi, yapay zekâ gibi teknolojiler potansiyel yenilikler vaadi ile yerleşik birçok pratiği dönüştürmeye başlamıştır. Yeni bilgi edinme araçları ortaya çıkmış, bireyler bilginin sadece tüketicisi değil, üreticisi de olmaya başlamıştır. Delli Carpini ve Keeter, güncel bilgi ortamının getireceği yeniliklerin merak edildiğini söylemektedir. Onlara göre bu yöndeki kaygılar, hali hazırda ‘optimal olmadığı düşünülen sivil yaşam durumunun daha da aşınması’ ile ‘daha katılımcı bir vatandaş’ kültürü ve ‘duyarlı bir hükümet’ yapısı tartışmaları çerçevesinde ele alınabilir (2002). Teknolojinin geçmişten bugüne seyrinin, sıklıkla insan hayatının merkezine oturan gelişmeleri ortaya çıkardığı bilinmektedir. Dijital çağın çarpıcı çıktılarından makine öğrenmesi ve yapay zekâ, şimdilerde önemli bir sosyal olguyu; insana atfedilen iş ve nitelikleri bir makinenin, algoritmanın yapabilmesi durumunu ifade etmektedir. Nitekim haber yazaran algoritmalarla, robot yardımcılarıyla tanışmış olan bireyler, sosyal hayatlarında daha birçok şekilde yapay zekâ etkisini deneyimleyecektir. Yeni nesil bir yönelim olarak “dijital inovasyon”dan (De Filippis & Al Foysal, 2024) gizlilik riskleri ile birlikte çevrimiçi katılımı ‘geliştirme’ rolü de ele alınan “dijital vatandaşlık” gibi tartışmalara (Novelli & Sandri, 2024) kadar çok çeşitli ölçekte ele alınan yapay zekânın, kamu mali yönetiminde kullanımı gibi (Priyadi & Arwani, 2024), dijital dünyada oldukça önemli hale gelen veri gizliliği noktasında nasıl kullanılabileceği de ele alınmaktadır (Dari et al., 2024). Yapay zekânın ‘ilerici’ olarak adlandırılan bu evriminin, potansiyeli temelinde dikkatlice ele alınmasına bir gereklilik olarak dikkat çekilmektedir (De Filippis & Al Foysal, 2024). İnsan denetimli yapay zekâ yaklaşımını niteleyen “sorumlu yapay zekâ”, esasında bu gerekliliği ifade etmektedir. Nitekim bazı yaklaşımlar, sorumlu yapay zekânın iş ile operasyon yönetiminde “etik ve sosyal olarak bilinçli ilerlemeler sağlamak için ‘kritik bir odak noktası’ haline geldiğini” düşünmektedir (Sun et al., 2025). Gallego ve Kurer, Sanayi sonrası toplumların ‘istihdam yapısını radikal biçimde şekillendirdiğini’ düşündükleri otomasyon, dijitalleşme ve yapay zekânın işçilerin işlerini gerçekleştirme ‘biçim’, ‘beceri’ ve ‘değerlerini’ değiştirdiğini, dahası yeni iş unvanları yarattığını belirtmekte, makine öğrenmesi ve yapay zekânın bazı meslekleri yok edeceğine ilişkin endişelerin, ilgili teknolojilerin ‘siyasi kargaşa’ yaratacağına dair endişelerin de yinelenmesine neden olduğuna dikkat çekmektedir (2022, s. 463-464). Dijitalleşme, otomasyon veya yapay zekânın demokratik istikrar için bir tehdit oluşturduğunu düşünen yaklaşımlar, “ekonomik modernleşme” geçerli düzeyde benimsenmediğinde söz konusu olabilecek sorun ve risklere vurgu yapmaktadır (Gallego & Kurer, 2022; Kouroupis, 2023).

Makine öğrenmesi ve yapay zekâ, siyasal iletişim alanına da hızla entegre olmuştur. Yapay zekânın demokrasi üzerindeki etkisinin, “vatandaşlık”, “katılım”, “temsil” ve “kamusal alan” üzerinden değerlendirildiği görülmektedir. Yapay zekâ, siyasal katılım noktasında ‘sivil eylemleri’ harekete geçirebilir, ancak yanlış bilginin yayılmasına da aracı olabilir. Dahası, yapay zekâ temsil noktasında çeşitli bağlamlarda (e-oylama, sonuç tablolama vb.) verimliliğe de gebe dir (Novelli & Sandri, 2024). Battista da (2024) yapay zekânın politik bağlama entegrasyonunun, siyasal kararların verimliliğini artırma noktasında umut verici bir fırsat sunduğunu, karşılaşılabilecek zorluklara da dikkat çekmek suretiyle belirtmektedir. Kreps ve Jakesch ise (2023), yapay zekânın ilerleyişi/gelişimi noktasındaki şeffaflığın, ‘bir yasa koyucuya olan güven ile birlikte oy verme yönündeki istekliliği de artırabileceğini’ düşünmektedir. Kamusal algıyı şekillendirmek için dolaşıma sokulan ve şimdilerde bir hayli dikkat çeken siyasi deepfake’lerin kamuoyunu, oy verme davranışını ve medyaya duyulan güveni etkilediği öne

sürülmektedir. Dolayısıyla siyasi deepfake’lerin kamu söylemi, demokratik süreçler ve sivil katılıma etkileri araştırılmakta (Walker vd., 2024, s. 23057) ‘üretken yapay zekâ’ da olanakları ile dikkat çekerken, bugünlerde siyasi kampanyalarda kullanıldıkları gözlenen sohbet robotları genel olarak siyasal bilgilere etkileri çerçevesinde ele alınmaktadır (Katzenbach, 2021; Kuznetsova vd., 2025).

Alvarez ve arkadaşları da (2023) geniş/büyük dil modelleri ve üretken yapay zekânın gelişiminin, 2024 seçimlerinde yanlış bilginin dolaşımı noktasında; ‘oldukça gerçekçi hazırlanmış unsurların kayıtlı seçmenleri oylarını nerede ve nasıl kullanacakları konusunda yanıltılabileceği’, ‘ünlülerin ya da siyasetçilerin deepfake’lerinin seçmenleri yanlış yönlendirmek, kafalarını karıştırmak için kullanılabileceği’, ‘adaylar hakkında olumsuz, yanıltıcı ve kışkırtıcı negatif materyaller üreterek (görüntülerini ve seslerini kullanarak) dağıtılabileceği’ gibi önemli ve yeni riskler getirdiğini düşünmektedir. Bu nedenle bu çalışmada, siyasal iletişim ve yapay zekâ alanında çalışan akademisyen ve uzmanlar ile yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş, böylelikle yapay zekânın siyasal iletişim sürecine etkisi ve mevcut görünümü araştırılmış, ilgili teknolojinin demokrasiye ilişkin etkileri çeşitli tartışmalar ışığında değerlendirilmeye çalışılmıştır.

1. Makine Öğrenmesi ve Yapay Zekâ

“Yapay zekâ” ve “makine öğrenmesi” hızla toplumlarda, “sorun çözücü” bir teknoloji olarak da kullanılmaktadır. Günümüzde geniş ölçekli makine öğrenmesine odaklanan şirketler, ciddi yatırımlar ile farklı çok sayıda çeşitli yapay zekâ algoritmaları sunmaktadır. Ancak toplumsal ve hukuksal beklentilerin belirsizliği ve teknik zorlukların gölgesinde ilerleyen söylemsel, politik bir olgu olarak yapay zekâ, çok sayıda alanda birçok dönüşümü beraberinde getirmektedir. Çok katmanlı doğası ile yapay zekâ, bazılarınca “devrim niteliğinde atılım anları” ve “teknolojik ilerleme anlatısıyla teknik bir dönüş” olarak değerlendirilmektedir. Böylesi bir dönüşün, dijital platformları içerikleri daha nitelikli şekilde kontrol etme ve toplumsal sorunlarla ilgili daha çözüm odaklı davranmaya teşvik ettiği düşünülmektedir (Katzenbach, 2021).

Bir bilgisayarın ya da onun kontrol ettiği bir robotun, bazı pratikleri bir canlı gibi yapabilme yetisi şeklinde nitelenebilecek olan yapay zekâ, ilkin insana özgü bazı yeteneklere sahip sistemleri nitelemiş, günümüzde ise popüler bir sosyal olguya dönüşmüştür. Büyük veriye ilişkin hesaplamalar yapabilen yapay zekânın bir ucunun teknoloji, diğer ucunun ise sinir bilim olduğu görülmektedir. Veri üzerinden öğrenme yapan yapay zekâ, gelişmiş öngörü algoritmaları kullanmakta, yapay zekânın gelişimine katkısı olduğu düşünülen gelişmeler ise ‘yüksek başarılı hesaplama, bulut bilişim ve nesnelerin interneti ile blokzincir teknolojilerinin hızlı gelişimi’ şeklinde ifade edilir (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, 2021, p. 12).

Yapay zekânın ‘büyük bir güç’ haline gelmesine aracı olan makine öğrenmesi, yapay zekânın çeşitli görevlere uyarlanması ile birlikte “üretken yapay zekâ”nın kullanıcı istemleri temelinde sentetik içerik üretmesini sağlamanın birçok yolunu ortaya çıkarmış, kısa zaman içerisinde çevrimiçi içeriğin çok büyük bir kısmı sentetik olarak üretilebilir duruma gelmiştir (Adam & Hocquard, 2023). Yapay zekâ ve ‘otokratik rekabet’ arasında bir bağlantı olduğunu düşünen yaklaşımlar ise yapay zekânın rekabetçi farklılaşmaya yönelik potansiyel fırsatlar sunduğunu belirtmekte, yapay zekânın geniş ölçekli kullanım alanı düşünüldüğünde bunun tutarlı ve sistemik bir güç değişimine dönüşebileceği noktasında şüpheler olduğu gözlenmektedir (Jungherr, 2023a, pp. 7–8).

1.1. Yapay Zekâ Etiği

Karmaşık bir teknoloji olmaktan çıkan yapay zekâ, dijital erişimin sınırlarının genişlemesi ile birlikte şimdilerde, kullanıcıların yeni gözdesi durumundadır. Yalnızca kullanıcılar değil, birçok sektör de yapay zekâyâ büyük ilgi göstermekte, alanlarında kullanıma ilişkin düzenlemeler beklemektedir. Yakın zamanda gerçekleştirilen bir çalışmaya katılan şirket, kuruluş ve reklam ajanslarında istihdam eden 297 iletişim uzmanının, %59'unun yapay zekâ kullandığı ortaya konulmuştur. Bu noktada, medya sektöründe yoğun ilgiye sahip olan yapay zekânın, yapabilecekleri ve hangi araçları daha verimli kılacağı üzerine düşünmek gerekmektedir. Örneğin; yapay zekâ bazı işlerde, alt görevlerde gerekli veriler girildiği takdirde bir yardımcı olabilir. Şimdilerin popüler yapay zekâ teknolojisi ChatGPT e-postalar yazabilir, bir etkinlik amacıyla programlar oluşturabilir, haber yazımında kullanılabilir, tasarıma yardımcı olabilir ve bazı yaklaşımlara göre “editör asistanı” misyonu görebilir. Ayrıca birçok yapay zekâ uygulaması kullanıcıya ilham verebilir, dijital yaratıcılığı açığa çıkarabilir. Yapay zekâ düzenleme, mizanpaj, tipografi seçimini de otomatikleştirilebilir. Ancak bu çerçevede, gizli ve özel verilerin girilmemesi gerekliliği de ortaya çıkar (Matheis, 2023b).

“Yapay zekâ etiği” ise son günlerin dikkat çeken tartışmalarından biridir ve yapay zekânın ‘insan yararına kullanım ilkelerine’ işaret etmektedir (Lawton, 2023). Bugün, yapay zekânın geleceğini şekillendirmek bir gereklilik olarak ortadadır ve bu çerçevede gerekli yasal düzenlemelerin yapılması gerek yapay zekânın gerek ise onu kullanan bireylerin sınırlarının anlaşılması noktasında önemlidir. Bu didaktik düzenleme, yapay zekâyâ ilişkin etik kurallara dikkat çekerek, yapay zekânın kontrolsüz ve abartılı kullanımının getireceği risklerin önüne geçilmesini sağlayacaktır. Bununla beraber, yapay zekâdan adaletin sağlanması noktasında yararlanılabileceğinin düşünülmesi de oldukça kayda değerdir (Yılmaz, 2020, p. 48).

2023'ün Aralık ayında Anadolu Ajansı ile Bilişim Vadisi iş birliği ile düzenlenen “Medyada Yapay Zekâyı Yönetmek” adlı forum da Türkiye için bir “Yapay Zekâ Etik Kullanım Rehberi” hazırlamayı planlama çalışmaları bağlamında gerçekleşmiş, forumda yapay zekâ uygulamaları gibi yapay zekânın medyaya etkileri ile hukuki ve etik boyutları tartışılmıştır (Kasap & Erdoğan, 2023). Üretken yapay zekâ etiği noktasında kurum kültürü; zararlı içeriğin dağıtımı, telif hakkı, veri gizliliği ihlalleri, hassas bilgi ifşası, mevcut önyargının çoğalması, iş gücü rolleri ve etiği gibi konuları dikkate almalıdır (Lawton, 2023).

Yapay zekâ ve etik tartışmalarında bir dönem gündemi bir hayli meşgul etmiş olan Cambridge Analytica Skandalı'ndan da söz etmek gerekmektedir. 2016 Amerika Birleşik Devletleri (ABD) başkanlık seçimlerine kadar Donald Trump'ın ekibinin çalıştığı *Cambridge Analytica* adlı Anglo-Amerikan şirketin, Trump yanlısı mesajlar ile ABD'deki sayısız seçmen hedeflemesi için veri analizi tekniklerini kullanmasının ardından, büyük bir skandalla karşılaşmıştır. Şirket, 50 milyondan fazla Facebook kullanıcısının rızası veya bilgisi olmadan veri toplamış, özel bir algoritmayı kullanarak, ‘kişilik özelliklerini ve potansiyel oylama niyetlerini’ belirlemek için Facebook kullanıcılarının profillerini analiz etmiştir. Bu kullanım, kasıtlı yanlış bilgi oluşturan mesajlar ile mikro hedeflemeye yardımcı olmuştur (Schippers, 2020).

Mikro hedefleme ile geniş veri setlerinden yararlanarak, mesajların kitlelere göre düzenlenebilmesi sağlanmaktadır. Ancak bu yönelim, manipülasyon riski ve algoritmik karar vermenin ‘opak doğası’ nedeniyle tartışılmaktadır. Algoritmaların çoğu zaman, vatandaşlar ile demokrasinin çıkarlarından ziyade “*gelir maksimizasyonu mantığına dayalı bir şekilde, belirli bir reklamı almak için hangi kitlelere öncelik verileceğini aktif olarak filtreleyip sıraladığını*” belirten Votta, siyasi mikro hedeflemenin ‘vatandaşları manipüle etmek’, ‘yanlış

hikâyeleri/olayları büyütme’ ve ‘sosyal çatışmayı teşvik etmek’ için kullanılması yönünde kaygılara da dikkat çekmektedir. Nitekim Votta, mikro hedefli deepfake’lerin (görsel manipülasyon) “*belirli seçmenlerin politikacılara ve partilere karşı tutumlarını etkili bir şekilde düşürebileceğini gösterdiğini*” de eklemektedir. Dijital platformlardaki siyasi reklam harcamalarına, siyasi reklamların %99,23’ünü oluşturan Meta ve Google’ın hâkim olduğuna vurgu yapan Votta, Meta’nın (Facebook ve Instagram da dâhil) reklamverenlere; kullanıcıların konumu, demografik özellikleri, ilgi alanları, davranışları, sosyal bağlantıları gibi erişim olanakları sunarken, Google’ın (YouTube dâhil), reklam hedeflemeyi anahtar kelimelere dayalı şekilde yaş, cinsiyet, konum ve bağlamsal hedefleme ile sınırladığını belirtmektedir. Bazı itiraz ve tartışmalara karşın, mikro hedeflemede yavaşlama öngörmeyen Votta, yaygınlığı karmaşık olarak devam eden mikro hedeflemenin dinamiklerinin daha iyi anlaşılması gerektiğini düşünmektedir. Ona göre, teknolojinin ilerlemesi ve stratejilerin buna uyum sağlaması, devamlı inceleme ve diyaloga yönelik ihtiyacı bir hayli önemli kılmaktadır (2024).

2. Siyasal İletişim Çalışmaları ve Yapay Zekâ

Son yıllarda, yapay zekânın iletişim biçimlerine etkisi gözlenmektedir. Nitekim şimdilerde kampanyaya ilişkin mesajların veri tabanlı mikro hedeflemesinden, belirli içerik türlerini güçlendiren sosyal medya algoritmalarına kadar yenilikler mevcuttur. Üretken yapay zekâ ise herkesin retoriği güçlü, ‘sentetik’ içerik oluşturmaya olanak veren ChatGPT ve DALL-E gibi araçlar ile dikkat çekmektedir (Dubbery, 2022). Kamusal yaşam gibi özel yaşama da etkisi olan yapay zekânın, politikacılar tarafından “stratejilerini tanıtmak ve insanlarla daha iyi ve daha yakın iletişim kurmak” gibi nedenlerle kullanılmasından beri, ‘siyasi yaşamın doğal bir parçası’ haline geldiği düşünülmektedir (Kouroupis, 2023). Yapay zekâ, özellikle mikro hedeflemeyi eşsiz bir ergonomi ile sunarak, siyasal pazarlama alanına büyük bir fırsat sunmakta (Dubbery, 2022), mikro bölümlere veya içeriğin otomatik olarak yayılması, siyasal iletişim pratiğini güçlendirmektedir (Barredo-Ibáñez vd., 2021). Popülizm ve dış politika arasındaki bağlantının oldukça dikkat çektiği şu günlerde (Lacatus, 2023), bazı yaklaşımlara göre, parlamentoların dijital iletişim temelindeki deneyimi de oldukça dikkat çekicidir ve bu deneyimin, ‘dijital medya ortamındaki iç içe geçmiş gelişmeler’ ile ‘kurumsal duyarlılığın toplumsal olarak uyarılması’ çerçevesinde şekillendiği düşünülmektedir (Campos-Domínguez & Ramos Vielba, 2022).

Gelişmiş teknolojilerin toplumu şekillendirme güçlerini durdurmak kolay değildir. Yapay zekâ teknolojisi bazı temel sorun ve zorlukları içerse de bazı siyaset bilimcilere göre, ‘vatandaşların ulaşabileceği nitelikte bilgiyi artırmak’ ve ‘seçilmiş temsilciler ile iletişimi kolaylaştırmak’ gibi demokratik süreçleri iyileştirmek adına fırsatlar sunmaktadır (Schiff & Schiff, 2023). Bu çerçevede, yapay zekânın siyasal iletişim alanındaki yansımaları bazı başlıklar altında tartışılmıştır.

2.1. Yapay Zekânın Propaganda ve Dezenformasyon Rolü

Siyasal iletişimin çoğunlukla diyalojik olmayan, dikey bilgi akışının söz konusu olduğu yapısı, dijitalleşme ile birlikte yatay formuna da aracı olmuş, etkileşimi mümkün kılmıştır. Şimdilerde, “Tekno-Siyaset”, “Algoritmik Siyasal İletişim” gibi kavramlar ortaya atılmakta ve teknoloji-siyaset ilişkisinde yeni yönelimlere dikkat çeken tartışmalar yürütülmektedir. Bu tartışmalar çerçevesinde siyasi partiler ‘seferberlik’, ‘katılım’ ve ‘örgütlenme’ ilkelerini pratikte düzenleyerek, seçim kampanya stratejilerini, hatta personel görevlendirmelerini dâhi düzenleme yoluna gitmektedir (López-López et al., 2023). Algoritmik siyasal iletişim kavramının ortaya çıkmasında ‘propaganda’, ‘iletişim teorileri’ ve ‘bilgisayar biliminin

bulgularının kolektif sonuçları'nın belirleyici olduğu görülmektedir. Yapay zekâ, iletişim ve demokrasi çerçevesinde, üç Latin Amerika ülkesi olan Kolombiya, Ekvador ve Meksika'da yayınlanan çalışmalar üzerinden analiz yapan bir inceleme, ilgili ülkelerdeki uygulamaların büyük kısmının halen başlangıç veya deneysel aşamada olduğunu ve algoritmik siyasal iletişimin, özellikle seçim kampanyaları sırasında kullanıldığını belirtmektedir. Çalışmaya göre, sivil toplumun 'sosyal ağların etkisine karşı artan bir direnci' de gözlenmektedir (Barredo-Ibáñez et al., 2021).

Algoritmaların ontolojik dayanağının, 'dijital verilerin mevcut çarpık dağılımı' olduğu ifade edilmektedir. Bazı yaklaşımlara göre yapay zekâ, siyasal iletişimde çerçevesinde sosyal medya platformlarından çok daha güçlü ve karmaşık propaganda faaliyetlerine aracı olabilir (Selvi, 2023). Woolley ve Howard (2016), algoritmaların 'doğrudan', 'yüz yüze' ve 'şahsen' deneyimlenmeyen neredeyse tüm etkileşim ve içeriğe aracılık ettiğini belirtmektedir. Onlara göre de yapay zekâ ve otomasyon ile toplanan veriler, politik uygulamalara araç olmak suretiyle propaganda hesapları için kullanılabilir. Yapay zekâ, siyasi bot'ların yükselmesine aracı olabilir, çeşitli amaçlardaki propaganda faaliyetlerinde kullanılan bot'lar, akıllı sistemleri etik sorgulamaya sürükler. Bununla birlikte, sosyal ağlardaki siyasi bot'ların "kurumsal lobiciler", "içerik yönetimi firmaları", "sivil aktivistler", "savunma müteahhitleri" ve "siyasi kampanyalar" gibi aktör grupları tarafından oluşturulduğu görülmektedir (Woolley & Howard, 2016).

Yapay zekâ ve algoritmik büyük veri kullanımı, 'transmedya anlatıları' için de büyük bir fırsat sunmaktadır. Nitekim dijital hikâye anlatımı noktasında, kolektif aidiyetlere ve duygusallığa seslenme gibi tekniklerle hazırlanmış siyasi anlatılardan söz edilebilir (Larrondo-Ureta & Meso-Ayerdi, 2022). Bu anlatılar, siyasi propagandada kullanılmaktadır. Savaget ve arkadaşları da (2019), yapay zekâya dayalı teknolojilerin, mevcut siyasi paradigmaya radikal şekilde etki edebileceğini söylemektedir. Onlara göre yapay zekâ, seçimlerin ötesinde daha dağınık siyasi katılım biçimlerini güçlendirebilmektedir. Ek olarak sivil toplumun, 'siyasi katılımı güçlendirmek için yapay tabanlı teknolojileri nasıl kullanacağı' da önem arz etmektedir (Beckett, 2017).

Yapay zekâ, üretilen bir içerik üzerinden kamuoyunun duyarlılığını temsil etmeyen kalıp yargıların, görüşlerin yayılmasında kullanılabilir ve demokratik süreci olumsuz etkileyebilir. Tüm bu risklere karşın, temsiliyet noktasında yapay zekâ, uygun önlemler alındığı takdirde (örneğin yapay zekânın oluşturduğu bir içerik filigranlanabilir vb.) demokrasiler için faydalı olabilmektedir (Adam & Hocquard, 2023).

2.2. Demokrasi Tartışmalarında Yapay Zekâ

Dubbery (2022) iyi işleyen bir demokrasinin, iyi bilgilendirilmiş vatandaşlara ve düşünce ile fikir özgürlüğü esasına dayandığını belirtmektedir. İlgili temel özgürlükler vatandaşların bir politika, parti ya da bir kimseye oy vererek siyasi bir karar vermesini sağlamaktadır ve bilindiği üzere, bu özgürlük ve fırsatlar kolay kazanılmamıştır. Bu kapsamda bilgi de düşünce özgürlüğüne saygı duyulduğunda, vatandaşların sağlıklı şekilde edinilmiş kararlar almalarına yardımcı olmaktadır. Bugün birçok liberal demokraside, seçimlerin sonucunun her zaman olduğundan *daha çok tartışmalı hale geldiğine*, seçilmiş yetkililerin giderek *daha az temsili olarak görüldüğüne* ve sosyal hareketlerin, yalnızca *seçkinlerin lehine olarak algılanan geleneksel demokratik süreçleri atlamak için* ortaya çıktığına dikkat çeken Dubbery, alternatif siyasi katılım biçimlerinin de geleneksel siyasi katılım biçimleri gibi dijital etki ve dezenformasyondan

etkilendiğini ifade eder. Ona göre her çeşit siyasi katılım, tartışılan son dijital siyasal iletişim araçlarına karşı “savunmasız” niteliktedir (2022).

Yapay zekânın toplumlar için demokratik süreci iyileştirmek adına bir fırsat olarak görülmesinde ise büyük oranda vatandaşların siyaseti daha iyi anlamaları ve demokratik tartışmalara daha kolay katılmalarına yardımcı olması argümanı yer almaktadır (Adam & Hocquard, 2023). Yapay zekânın demokrasi üzerindeki etkisini ele alan araştırmacılar, disiplinler arası bir çabayla, ilgili teknolojinin demokrasi tartışmalarındaki rolünü geniş çerçevede değerlendirmektedir. Yapay zekâ, ‘belirli grupların sistematik görünmezliğinin temsil edilmesine olanak tanıma’ ve ‘davranış, çıkar, tutum gibi konulara dair tahminlerde bulunma imkânı verme’ noktasında ele alınmakta ve böylelikle, bir “sosyal bir işlev” de göstermektedir (Jungherr, 2023a, p. 7).

“Demokrasi 4.0”, “Algoritmik Demokrasi”, “Algoritmokrasi” gibi kavramlar, Bilgi ve İletişim Teknolojilerindeki (BİT) gelişmelerin, teknik ve toplumsal olası etki ve sonuçlarına işaret etmek için kullanılmaktadır. *Demokrasi 4.0*, ‘demokratik güven’e ilişkin endişelerin, 21. yüzyıl versiyonuna işaret ederken, yaklaşım gelişen sosyal ve kültürel karmaşıklık ile yeni dış tehditlerin yükselişi bilgi, veri çağının avantajlarını da sorgulatmaktadır. İletişim teknolojileri ile yapay zekânın şekillendirdiği yeni bir aşama olarak *Endüstri 4.0*’dan, Demokrasi 4.0’a geçen sürecin ‘çekirdeği modern’ olan küreselleşmiş bir dünyanın zorluklarını anlamayı ve onları uyarlamayı zorunluluk kıldığı gözlenmektedir. Bazı yaklaşımlar bu noktada bir çözüm olarak, Demokrasi 2.0’a dönmeyi önermektedir. Bu çerçevede, “sanal demokratik çıkar toplulukları”, “demokratik enerji”, “e-katılım”, “e-demokrasi” ve “demokratik inisiyatif” gibi kavramlar, devlet ile yurttaşlar arasında yeni nesil bağlantılar yaratmakta; dijital demokrasi araçları öne çıkmakta, yurttaşlar demokratik uygulamalara katılma, sürece katkı yapma hakkına sahip olmaktadır. *Algoritmokrasi* ise yapay zekânın düzen sağlamaya başlamasını ifade ederken, bunun bir yönetim biçimine dönüştüğüne temellenmektedir. Öyle ki algoritmalar trafik düzenlemeleri, verimsiz çalışan tespiti gibi amaçlarla kullanılmaya dâhi başlanırken, hukuki içtihatlar gibi siyasal iletişimde kullanılabilecek şekilde, yurttaşların eğilimlerini tespit etmede de bir araç olmuştur (Erden, 2021; Külahçı, 2023; Manville & Ober, 2019, pp. 40–41; Orr, 2023).

Çağımızın dijitalleşen kamuoyu, müzakereyi sanal ortamlarda da gerçekleştirerek, etkileşim ve dönüt noktasında bir etki yaratmaktadır. Kamusal alan dijitalleşme ile birlikte yeniden tanımlandığında, ‘dijital kamuoyu’ ve demokrasi tartışması yeni bir heyecan yaratmıştır. Ancak günümüzde bu tartışmada, tam bir uyumdan söz edilmemektedir. Nedeni ise gerçek ile sahtenin, kamusal alanda dâhi artık iç içe geçmiş olması ve sahtenin, gerçek olmayanın tespitinin zorluğudur. Üstelik dijital alan, “müzakere” ve “katılım” fikrinden koparak kutuplaşmayı beslemekte, ‘merkezkaç toplum vizyonunu’ güçlendirmektedir. Dolayısı ile artık etkiyi analiz etmek hiç de kolay değildir (López-López et al., 2023).

Yapay zekâyâ atfedilen güç ve beklentilerin siyaset ve toplum arasındaki ilişkiye entegre edilmesi, yapay zekânın demokratik seçimlerdeki ‘organize belirsizlik’ noktasında denge kurabileceğine dair bir inancı ortaya çıkarır. Şeffaf denetimler, işlevsel sorunların iyileştirilmesi ile birlikte, önyargıların ortaya koyulmasına da yardım edebilir. Dolayısıyla yapay zekânın etkisinin, bireyler ve düzenleyicilerin onu nasıl kullandıkları ve göz ettiklerine bağlı olduğu söylenebilir (Jungherr, 2023a, pp. 7–9).

Yapay zekânın, makine öğrenmesi temelinde siyasal iletişim alanında bir dönüm noktası olarak değerlendirilebileceğini düşünen yaklaşımlardan biri, insanlar ile iletişim kurabilen

makinelerin artık ‘güç mücadelesine katıldıklarını’ düşünmekte ve siyasal iletişim sürecinde bir “yapay”lıktan söz etmektedir. Nitekim 2024 yılının iletişim ve medya koşullarında, siyasi aktör ya da partilerin destekçileri tarafından kullanılan ‘yapay ajan’lara yönelik tartışmaların gündemde olduğu görülmektedir. Kamusal yaşama dair birçok durum ve yönelime ilişkin süreçleri olumsuz etkileyecek *bot*’ların varlığı ise toplumsal sorunların, teknoloji harmanlı bir görünümü olarak değerlendirilebilir (Nobre, 2021). Kamusal alanın yapay zekâya gittikçe daha fazla güvendiğini belirten bazı yaklaşımlar, kamusal alan nitelikleri tartışılan *Facebook*, *TikTok*, *X*, *YouTube* gibi platformların bilgi ortamlarını şekillendirmek, bağımsız olarak içerik oluşturmak ve insanlarla iletişim kurmak amacıyla yapay zekâya yöneldiklerini belirtmektedir. Bu uygulamaların kamusal alanın işlevini etkilediği de söylenirken, yapay zekânın artan kullanımının, kamusal alan üzerinde ‘daha fazla kontrol uygulayabilen aracı yapıların güçlenmesine’ yol açacağı ileri sürülmektedir (Jungherr & Schroeder, 2023).

Dawson ve Ball (2024), yürüttükleri bir araştırmaya dayanarak, demokratik bilgi ortamına ilişkin güveni koruma adına *politikacılar*, *üretici AI şirketleri* ve *iletişim profesyonelleri* gibi kimseler için bazı önerilerde bulunurken, yapay zekânın “şeffaflık”, “hesap verebilirlik”, “adalet ve kapsayıcılık”, “gizlilik ve güvenilirlik” şeklindeki temel ilkelerinin, ‘sorumlu kullanım’ bağlamında önemli olduğunu belirtmektedir. Dubbery de (2022), vatandaşların çoğunun, kullandığı teknolojinin ‘türü’, ‘platformu geliştiren ve yöneten aktörler,’ ‘inisiyatif destekleyen aktörler,’ ‘veri işlemenin şeffaflığı ve hesap verebilirliği’ ile ‘siber güvenlik ve veri gizliliği soruları’ konusunda eleştirel bir farkındalıktan yoksun olduğunu düşünmektedir.

2.3. Seçmen Davranışı ve Seçim Sonuçları Tahmininde Yapay Zekâ

Delli Carpini ve Keeter, *tutumların* politik davranış çalışmalarının merkezinde olmasına karşın, tutumların altında yatan bilişlere daha çok dikkat edildiğini söyler. Onlara göre ilgili bilişlerin en basiti, vatandaşların siyaset hakkında sahip olduğu “çeşitli bilgi parçaları olan ‘siyasi gerçek’ler”dir. Bu nedenle, ilk araştırmalardan bugüne, kamuoyunda *inanç sistemleri* ve *bilişsel karmaşıklık* konusuna büyük önem verilmiştir. Delli Carpini ve Keeter , bir inanç sisteminin sadece ‘tartışmanın merkezinde yer alan bilişlerin organizasyonu olmadığını’ da belirtir (1993, pp. 1179–1180).

Üretken yapay zekânın, “politik modelleme” ve “duygu analizini” başka bir seviyeye taşıyacağı düşünülmektedir. Öyle ki siyasi çevrelerin artık daha fazla seçmenler için mesajları kişiselleştirmeye odaklanacağı öngörüldürken, bu öngörüye oylama geçmişi veya en çok önem verilen konulara göre kişiselleştirilmiş metinlerin, daha ayrıntılı bir hal alabileceği varsayımı da eklenmektedir. Tüm bunlara karşın, yapay zekânın *faydalı* mı yoksa *ürpertici* mi olduğu derin tartışmalara gebe (Morrison, 2023; Yegen, 2024).

Yapay zekânın kullanıcı verilerini analiz ederek, kullanıcıların davranışları tahmin edilebilmesi dikkat çekicidir. Örneğin; *The Grid*, otomatik olarak kullanıcıların tercih ile ihtiyaçları ışığında uyarlanmış web sayfaları oluşturmakta, *Framer* ise buradaki tasarımları test etmeye olanak vermektedir. Yapay zekânın kullanıcı verilerini temel alarak, gerçekçi etkileşimleri ve tıklama yollarını simüle edebildiği de gözlenmektedir. Bu şekilde yeni bir tasarımın, sorunlu alanları önceden görülebilmektedir. Sosyal medya pazarlamasında *Brandbastion*, *Jasper* ve *Ocoya* gibi yapay zekâ teknolojilerinin kullanımı ise çok sayıda verinin analizinde ergonomiktir ve sosyal medya platformlarındaki büyük miktarda verinin analizine olanak tanımaktadır. Bahsedilen teknolojiler aracılığıyla bireylerin görüşleri belirlenip, eğilimleri ortaya çıkarılabilir; kullanıcıların davranışları analiz edilebilir. Bu şekilde, ilgili konular ve eğilimler kampanya planlamasının öncesinde filtrelenebilir ve bu yönelim, kampanyanın başarısı için stratejik

önem taşır. Siyasal kampanyalar da bu şekilde daha öngörülü şekilde hazırlanıp, düzenlenebilmektedir (Matheis, 2023a; Yegen, 2024).

Yapay zekâ tabanlı teknolojiler, bireyler için fiziksel gruplanmaya gerek olmaksızın sivil toplumun siyasi işlere katılmasını sağlayabildiği gibi faaliyetleri izleyerek ve kamu yönetiminde istenen değişiklikler için baskı yaparak, siyasi olarak daha aktif hale gelmelerini sağlamaktadır (Savaget et al., 2019, p. 378). Siyasal iletişimde yapay zekâ, bireylerin görüşlerini manipüle etmek veya yanlış bilgileri yaymak için de kullanılabilir. Yanlış kullanım ve yanlış bilginin, teknolojinin en büyük riskleri olduğu göz önüne alındığında, sadece yapay zekâ tarafından analiz edilen verilerin kalitesi ve güvenilirliği ile birlikte nihai sonucu da eleştirel şekilde incelenmelidir. Bu noktada, veri koruma ve veri güvenliği konusunda hala birçok belirsizliğin olduğunu düşünen yaklaşımlar olduğunu da belirtmek gerekmektedir. Yapay zekâ ürünlerinin kullanımı için yasal dayanağın da benzer belirsizliğe sahip olduğu belirtilmektedir (Matheis, 2023a). Kreps ve Jakesch'e göre de (2023) kampanyaların daha hedefe yönelik ve kişiselleştirilmiş mesajlar ile öne çıkmasını aracılatabilecek olan yapay zekâ, seçmen analizi ve seçmen katılımı noktasında siyasal iletişimi dönüştürme potansiyeline sahipken, oluşturulan *deepfake videolar* seçmen manipülasyonu konusunda endişeler taşımaktadır. Jungherr'e göre (2023: 8), firmalar ve hükümetler de yapay zekâyı seçim sonuçlarını veya seçmenlerin ruh halindeki değişimleri tahmin etmek ve bunlara müdahale etmek için kullanmaya çalışabilir.

Yapay zekâ bilgi toplama, fikir birliği oluşturma ve fikir üretmeye yardımcı olmak için vatandaş toplulukları, oluşumları içinde de kullanılabilir. Ek olarak, yapay zekânın medyadaki "eşik bekçiliği"ne yardımcı olacağı da öngörülmektedir. Bu yönelimler, yapay zekânın demokrasi üzerindeki etkisini tartışmaya açmaktadır. İlgili tartışma, yapay zekânın demokrasiyi nasıl geliştirdiğine ve konuşlandığına bağlı olacaktır. Bu noktada, politika yapıcılar yapay zekânın olası risk ve olanaklarını dikkatlice ele almalı, demokratik değerleri teşvik etmekle kalmayıp, insan haklarını koruyacak şekilde adımlar atmalıdır (Morrison, 2023). Brkan da seçimler öncesinde seçmen hedeflemesi noktasında avantajlı görülen yapay zekânın, bu noktada özgür seçimler ile birlikte demokrasi kültürüne de zarar verebileceğine dikkat çekmektedir (2019).

2023'ün Aralık ayı ortasında Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'e, yıllık basın toplantısında bir üniversite öğrencisinin oluşturduğu yapay zekâ dublörünün soru sorması büyük ses getirmişti. Öyle ki bu olay, Putin'in dublör kullanma tartışmalarını tekrar gündeme getirirken, bunun bir kurgu olup olmadığı da açıklanmamıştı (Artı Gerçek, 2023).

Fotoğraf 1. Putin'e soru soran yapay zekâ dublör (RT, 2023)

Siyasi aktörlerin konuşmalarının, yüz ifadelerinin ‘toplum, politikalar ve genel siyasi atmosferin bir yansıması’ olduğu kabulünden yola çıkan Çalışır, yapay zekânın bunların analizi noktasında da başvurulan etkili araçlardan olduğunu aktarmaktadır (2023, p. 8).

2.4. Seçim Kampanyaları ve Siyasal İletişim Araştırmalarında Yapay Zekâ

Bazı yapay zekâ araçlarının, spesifik olarak seçim kampanyaları çerçevesinde kullanılabileceği söylenebilmektedir. Örneğin, *Google Arama Motoru* optimizasyonunu kullanan *Bard* ile seçmenlere yönelik bir metin oluşturulabilir, bir konu hakkında fikir sahibi olunabilir, belirli bir konuda kamuoyunun mevcut yönelimi analiz edilebilir. Ücretsiz müzik oluşturabilmeye olanak veren *Soundraw*, özgün bir seçim şarkısı, beste yapmak için kullanılabilir. Uygulamanın en dikkat çeken özelliği, ilgili müziğin nasıl bir “ruh haline hitap etmesinin istendiğinin” seçilebilmesidir. Bu çerçevede *Soundraw*, siyasal iletişim çalışmalarında seçmenlerde uyandırılmak istenen etkiye (coşku, hırs vb.) göre seçim şarkıları hazırlayabilecek nitelikte kullanılabilir. Seçim kampanyalarında görselin retoriksel gücü malum olduğundan, yapay zekâ uygulamaları görsel içeriklerde kullanıldığı takdirde, birçok kolaylık söz konusu olabilir. Örneğin bir görselde istenmeyen bir unsur *Cleanup Pictures* ile yok edilebilir, gerçekçi ve yüksek kaliteli görüntüler oluşturmak için derin öğrenme algoritmaları kullanan *StyleGAN* ile de görsel olarak çekici görüntüler oluşturulabilir. Ancak bu teknoloji, kara propaganda için de kullanılabilir. *Illustroke* ile yazılı metinden vektör görseller oluşturulabilir. *Synthesia* ile kolaylıkla profesyonel kalitede videolar üretilip, yayınlanabilir. *Bardeen*, çevrimiçi sosyal medya içeriği önerebilir ve yazabilirken, öne çıkan yapay zekâ araçlarından olan *Copy.ai* pazarlama metni, sloganlar, güçlü başlıklar gibi olgular arasında kolaylıkla ayırım yapabilir. Yapay zekâ teknolojilerini daha verimli kullanabilmek için ise “gerçekçi ürün prototipleri”, “kişiselleştirilmiş içerik oluşturmak”, “dikkat çekici pazarlama materyalleri kullanmak”, “yaratıcılığı geliştirmek”, “yeni ve yenilikçi ürün ve hizmetler geliştirmek” gibi ipuçları önerilmektedir (Kothari, 2023; Metin, 2023; Yegen, 2024).

Yapay zekâ, siyasal iletişim araştırmalarına da mevcut durum ve soruların tekrar değerlendirilmesi adına fırsat sunarken, yeni soruların dile getirilmesini de aracılmaktadır. Bu çerçevedeki teorik bağlamlar “siyasi kampanya ve mikro hedefleme”, “siyasal gazetecilik,” “medya okuryazarlığı ve yapay zekâ okuryazarlığı”, “yapay zekâ okuryazarlığının sahte ile gerçek arasında ayırım yapmadaki rolü” ve “siyasal iletişim ile gazetecilik alanındaki akademisyenlerin yapay zekâ gelişmelerine güncel ilgisi” şeklinde sıralanabilir. Yapay zekâ araçlarının birçok alanda yaygınlaşması, siyasal iletişim akademisyenlerini alan dışı bir ilgi ve iş birliğine yönlendirmektedir (Brown & Searles, 2023). Gerçekleştirilen bir çalışmada ChatGPT’ye, *yapay zekânın siyasal iletişim alanını nasıl etkileyeceğinin* sorulmuş olması dikkat çekicidir (de Vreese & Votta, 2023). Söz konusu teknolojinin, “*yapay zekâ, siyasal iletişimde çeşitli şekillerde devrim yaratma potansiyeline sahiptir. Yapay zekânın siyasi iletişimi etkileyebileceği bazı olası yollar şunlardır*” detayı ile verdiği cevaplar ise şöyle sıralanmıştır: a) *otomatik siyasi mesajlaşmaya olanak tanıma*, b) *sosyal medya izlemesi ve analizi*, c) *deepfake videolar oluşturabilme olanağı*, d) *tahmine dayalı analitik öngörüler yapma*, e) *siyasi sohbet robotlarının seçmenler ile iletişimi* (de Vreese & Votta, 2023). Dil üreten yapay zekâ sistemlerinin siyasette kullanımına dair fırsatlar ve riskler ele alındığında ise otomasyon araçlarının güveni sarsmayacak şekilde kullanılabileceğini belirten araştırmacılar, seçilmiş liderler ile seçmenleri arasında daha sağlam bağlantılar kurulmasının mümkün kılınacağını da belirtmektedir. Araştırmacılar, üreten yapay zekâ sistemlerinin bu çerçevede kullanımında “dikkat” ve “insan gözetimi”nin temel hususlar olması gerektiğini de eklemektedir (de Vreese & Votta, 2023)(Brown & Searles, 2023; de Vreese & Votta, 2023)Siyasal iletişim faaliyetleri

kamuoyunu etkilemede güçlü olduğundan, uluslararası rekabet ile yapay zekânın tehlikeleri dâhilinde, Avrupa Komisyonu'nun yapay zekânın *Avrupa değerlerine uygun bir* Avrupa versiyonunu geliştirmeyi ve harekete geçirmeyi amaçlaması da önemlidir (Von Essen, 2021).

3. Araştırma

Çalışma kapsamında, siyasal iletişim ve yapay zekâ alanında çalışan akademisyen ve uzmanlar ile yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş, yapay zekânın siyasal iletişim sürecine etkisi ve süreçteki rolü anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla katılımcılara; makine öğrenmesi ve yapay zekânın gelişimi ve etkileri, yapay zekâ etiği, toplum ve siyaset ilişkisine teknoloji etkisi, siyasal iletişim faaliyetlerinde yapay zekâ, yapay zekâ ve demokrasi tartışmaları çerçevesinde sorular yöneltilmiş, görüşmeler 27 Mayıs 2024 – 16 Temmuz 2024 tarihleri arasında elektronik posta (e-posta) aracılığı ile yapılmış ve araştırmacılar tarafından dijital ortamda arşivlenmiştir. Araştırma sürecinde, akademisyenler ve alanında uzman kişiler ile gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda, araştırmanın temel sorularını kapsayacak şekilde hazırlanan ve bir katılımcı için aynı nitelikte olan tek bir form oluşturulmuş, ilgili soru formu katılımcıların görüşlerini sistematik bir şekilde toplamak amacıyla titizlikle geliştirilmiştir. Katılımcıların, konuya dair derinlemesine ve nitelikli geri dönüşlerde bulunabilmesi için sorular, ilgili literatür ve araştırma kapsamına uygun bir biçimde şekillendirilmiştir. Form, katılımcıların akademik ve profesyonel geçmişi göz önünde bulundurularak, Türkçe ve İngilizce olarak iki dilde hazırlanmıştır. Bu çift dillilik, araştırmaya katılacak olan yerli ve yabancı uzmanların, dil bariyerleri olmadan sorulara doğru ve kapsamlı cevaplar verebilmelerini amaçlamaktadır. Türkçe ve İngilizce formların eş zamanlı olarak kullanılması, araştırmanın uluslararası geçerliliğini ve erişilebilirliğini artırmış, farklı dildeki uzmanların katkı sağlamasını mümkün kılmıştır. Formun her iki dilde de açık, anlaşılır ve akademik bir üslupla kaleme alınması, katılımcıların düşüncelerini net bir biçimde ifade etmelerine olanak tanımaktadır. Bununla birlikte, katılımcıların sınırlı sayıda soru cevaplama nedeniyle araştırmacılar ile konu üzerinden bir etkileşim gerçekleştirememiş olmaları, araştırmaya ilişkin bir sınırlılığı ifade etmektedir. Ancak bu nedenle ortaya çıkan eksiklik, araştırma sorularının derin ve kapsamlı şekilde hazırlanması ile giderilmeye çalışılmıştır.

Tüm katılımcılardan, forma yazılı (dijital) olarak tek bir yanıtla karşılık vermeleri istenmiştir. Bu yaklaşım, katılımcıların her bir konuya dair düşüncelerini daha konsolide ve odaklanmış bir şekilde ifade etmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Araştırmanın metodolojik yaklaşımında, katılımcıların çoklu perspektifler sunmak yerine, her bir konu başlığına dair tek bir yanıtla derinlemesine bir değerlendirme yapmaları beklenmiştir. Bu yöntem, katılımcıların sorulara daha net bir şekilde odaklanarak, belirli bir görüş ya da analiz sunmalarını teşvik etmiştir. Tek yanıt alma isteği, araştırmanın amacına uygun olarak, daha özlü ve kapsamlı bir analiz yapılmasına olanak tanımaktadır. Katılımcılardan alınan yanıtlar, her bir sorunun temel bağlamına dair odaklanmış görüşler sunduğundan, daha kolay bir şekilde analiz edilebilir ve karşılaştırılabilir hale gelmiştir. Bu çerçevede, her katılımcı ile en az 3 kez e-posta ile görüşülmüştür. Katılımcılarla gerçekleştirilen e-posta dolayımı ile iletişimlerin içerikleri, araştırma verilerinin bir parçası olarak toplanmış ve titizlikle analiz edilmiştir. E-posta yazışmalarının araştırma sürecinin bir parçası olarak değerlendirilmesinin ardından, bu yazışmaların içerikleri dikkatlice deşifre edilmiştir. Deşifre işlemi, katılımcıların söylediklerinin doğru ve eksiksiz bir şekilde kaydedilmesini amaçlamış ve bu yazışmalarda geçen her türlü bilgi ve görüş, sistematik bir şekilde düzenlenmiştir. Bu süreçte, yazışmaların doğruluğu ve güvenilirliği sağlanarak, araştırma amacına uygun şekilde verilerin elde edilmesi hedeflenmiştir.

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen araştırma soruları ise aşağıdaki gibidir:

- Makine öğrenmesi ve yapay zekânın gelişimi ve etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Yapay zekâ etiği ile ilgili ne düşünüyorsunuz? Etik ilkelerin oluşturulması ile orantısız ve yanlış kullanıma ilişkin olumsuzluklar önlenebilir mi?
- Toplum ve siyaset arasındaki ilişki bugünlerde teknoloji tabanlı olarak adeta yeniden düzenleniyor. “Tekno-Siyaset”, “Algoritmik Siyasal İletişim” gibi kavramlar ortaya atıldı. Bu konuda ne söyleyebilirsiniz?
- Yapay zekâ siyasal iletişim alanına da dâhil oluyor. Yapay zekâ kullanımı, siyasal iletişim faaliyetleri ve sürecin aktörleri için fırsat mı, risk mi sizce?
- Şimdilerde “Demokrasi 4.0”, “Algoritmik Demokrasi” gibi kavramlardan da söz ediliyor. Yapay zekânın siyasette kullanımının sizce demokrasiye ne gibi olumlu ve olumsuz etkileri olur?

Çalışma çerçevesinde görüşlerine başvurulmuş toplam yedi uzman şöyledir:

- Michael X. Delli Carpini, Oscar H. Gandy Emeritus İletişim ve Demokrasi Profesörü, Emeritus Dekan, Annenberg İletişim Okulu; Pensilvanya Üniversitesi
- Mary Angela Bock, Doçent ve Lisansüstü Danışman, Austin Texas Üniversitesi, Moody İletişim Koleji, Gazetecilik ve Medya Okulu
- Burhanettin Aykut Arıkan, Prof. Dr., Türk-Alman Üniversitesi, Kültür ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Kültür ve İletişim Bilimleri
- Ersin Çahmutoğlu, Siber Güvenlik Araştırmacısı, ADEO Cyber Security
- Şenol Vatansever, Dijital Biz Dergisi Genel Yayın Yönetmeni ve Global Bilişim Derneği (BİDER) Başkanı, Bengütürk TV Teknoloji ve Gelecek Programı Yapımcı ve Sunucusu
- Zafer Küçükşabanoğlu, Yapay Zekâ Politikaları Derneği (AIPA) Kurucusu ve Başkanı
- M. Umut Demirezen, Doç. Dr., HUAWEI R&D Türkiye Araştırma ve İnovasyon Müdürü, Yapay Zekâ Politikaları Derneği (AIPA) Başkan Yardımcısı

3.1. Veri Toplama Tekniği

Nitel yöntemler arasında iletişim araştırmalarında da sıkça kullanılan derinlemesine görüşme, belirli nitelikte katılımcı ile ayrıntılı görüşmeler yapılmasına olanak verir, böylelikle araştırmacı her katılımcının görüşlerine zaman ayırır. Öncelikle açık uçlu görüşme soruları ile katılımcının bakış açısına, deneyimlerine, duygularına ve belirli bir konu veya konu hakkında türetilmiş anlama yoğunlaşan ayrıntılı bilgilerin elde edilmesi amaçlanır. Ancak bağımsız bir araştırma yöntemi olan derinlemesine görüşmenin, ‘genellenebilir’ olmadığı için medya uygulamaları noktasında sınırlamaları olduğu da düşünülür (Rutledge & Hogg, 2020). Kvale’in derinlemesine görüşme için ‘madenci’ ve ‘gezgin’ metaforlarına işaret etmesi, araştırmacının derinlemesine görüşme ile ‘gömülü değerli bir metal niteliğinde olan bilgiyi, bir madenci’ gibi ortaya çıkarmasını anlatır (1996). Yapılandırılmış derinlemesine görüşmede ise katılımcılara önceden belirlenmiş, genellikle kısa ve net cevaplar almayı amaçlayan sorular yöneltilir. Bu tür bir görüşme, belirli bir düzende ve sınırlı bir kapsamda bilgi toplamak için kullanılır.

4. Bulgular

Prof. Michael X. Delli Carpini, makine öğrenmesi ve yapay zekânın, “alanımızla en alakalı olanı gazetecilik, sosyal medya, kampanyalar ve seçimler ile daha genel olarak siyaset üzerindeki gelişen etkisidir” diyen Delli Carpini, bu noktada kısa ve uzun vadeli etkinin çıktılarını belirlemenin zor olduğunu da eklemektedir. Söz konusu etkinin hem olumlu hem olumsuz

olduğuna dikkat çeken Delli Carpini, bunun ilgili sektöre ve nasıl kullanıldığına bağlı olarak değişeceğini belirtmektedir. Delli Carpini'nin bir diğer vurgusu da ilgili etkinin özellikle kimin etkilendiğine (örneğin işçiler, tüketiciler, liderler ve/veya vatandaşlar) bağlı olarak da değişiklik göstereceği üzerinedir.

Delli Carpini, “kasıtlı suistimalleri önlemek için kılavuz hatlar sağlamak ve aynı zamanda halen gelişmekte olan yapay zekâ teknolojisinin belirsizliklerini ve sınırlamalarını kabul etmek için yapay zekâyâ ilişkin etik ilkeler açıkça önemlidir” derken, bu tür ilkelerin tek başına yeterli olacağına dair pek inancı olmadığını da eklemektedir. “Başkalarının veya kamu yararı pahasına, bu teknolojiyi kendi çıkarlarına (bu çıkarlar ne olursa olsun) fayda sağlayacak şekilde sömürmeye istekli çok fazla kötü aktör var” diyen Delli Carpini, bu durumun özellikle içinde yaşadığımız ağ bağlantılı, merkezi olmayan ve parçalı bilgi ortamı ve çoğu zaman doğru olanı olmayandan ayırmayı zorlaştıran teknolojinin doğası nedeniyle, gerçekçi olduğunu vurgulamaktadır. “Sonuçta daha resmi yasa ve düzenlemelere ihtiyaç duyulacağını düşünüyorum” diyen Delli Carpini, bu düzenlemelerin de kendi endişelerini beraberinde getireceğini düşünmektedir.

Teknolojinin, siyasetin ve toplumun çeşitli yönlerinde artan rolüne dikkat çekmede “yararlı” olduğunu düşünen Delli Carpini, aynı zamanda teknolojileri kullanırken iki noktanın farkında olunması gerektiğini de belirtmekte ve bunu şöyle açıklamaktadır:

Birincisi, geniş anlamda tanımlanan “teknoloji”, insan davranışını şekillendirmede her zaman rol oynamıştır. İkincisi, teknoloji deterministik değildir; insan eylemi; politik, ekonomik ve sosyal güç; bağlam – hepsi politikanın merkezinde kalmaya devam ediyor. Elbette üretken yapay zekâ, insan faaliyeti açısından geçmiş teknolojilere göre daha büyük bir zorluk teşkil edebilecek özellikle güçlü bir teknolojidir, ancak sonuçta bu hala onu kimin ve nasıl kullanıldığına bağlıdır.

“Siyaset pratiği açısından yapay zekânın olumlu yönlerini zaten görebiliyoruz. (Örneğin, seçmenlere veya devlet hizmetlerinin tüketicilerine doğru bilgilere dayalı kişiselleştirilmiş bilgiler sağlamak için kullanılması; politika kararlarını bilgilendirmek için büyük verilerin kullanılması veya araştırmacı gazetecilik vb.)” diyen Delli Carpini, siyasi reklamlardaki deepfake’ler, siyasi mesajların daha etkili ancak yanıltıcı hedeflenmesi ve uyarlanması ile yerel ve uluslararası aktörlerin siyasi ve seçim müdahalesi gibi olumsuz kullanımlara da işaret etmektedir. Delli Carpini ayrıca, “yapay zekâ ve makine öğrenimi, siyasal iletişim akademisyenleri için istatistiksel formül geliştirme sürecini kolaylaştırmaktan, vatandaşların, siyasi aktörlerin davranışlarını ve hatta ruh hallerini veya zihniyetlerini daha iyi anlamak için büyük veri setlerini analiz etmeye kadar her şey için harika bir kaynak” demiştir.

Delli Carpini, “Tekno-Siyaset”, “Algoritmik Siyasal İletişim” gibi kavramların yapay zekânın ‘daha umut verici ve potansiyel olarak olumlu kullanımlarını yakalayarak, bir noktaya kadar fayda’ sağlayacağını belirtmiştir. Delli Carpini ilgili kavramların da diğer kavramlar gibi, teknolojinin kendisinden organik ve kaçınılmaz olarak ortaya çıkacak bir şey olmadığını söylerken, uygun şekilde kullanıldığında demokratik uygulamayı iyileştirme potansiyelinin ‘yer tutucuları’ olabileceğini ve dikkatli kullanılmaları gerektiğini de eklemektedir. Delli Carpini ayrıca genel görüşlerine, şunları da eklemiştir:

Demokratik potansiyele sahip her yeni teknolojinin, neredeyse ‘yasa benzeri’ bir şekilde, kaçınılmaz olarak demokrasiye karşı eşit bir şekilde çalışma potansiyeline sahip olduğuna inanmaya başladım. Bunu, daha katılımcı ve bilgili vatandaşlar yaratmayı veya demokrasi kurumlarını iyileştirmeyi mümkün kılan teknolojik olanaklar, otoriter amaçlar veya kaba popülizm biçimleri için kullanılma fırsatları da yarattığı için söylüyorum. Farklılıklar arasında bilinçli diyalog yaratabilen teknolojiler, yanlış bilgi ve dezenformasyonla dolu yankı odaları

yaratmak için de kullanılabilir. Kişinin davranışlarına ilişkin önceden edinilen bilgilere dayalı olarak faydalı, kişiselleştirilmiş siyasi bilgiler sağlayabilenler, hükümetin gözetimi için kullanılabilir; gazeteciliğin kalitesini artıranlar gazeteciliğin ölümüne yol açabilir. Tarihsel olarak dışlanmış grupların seslerini duyurmasına ve onların çıkarları etrafında örgütlenmelerine olanak tanıyanlar, aynı zamanda eskilerin sesini bastırmaya devam edecek olanlar için de bir araç sağlıyor. Sonuçta, siyasi gücün nasıl kullanıldığı ve onu kimin kullandığı önemlidir. Bunu tek başına teknoloji değiştirmeyecek; yalnızca siyasi mücadele değiştirecek.

Mary Angela Bock, bireylerin hızlı bir şekilde öğrenmesi gerektiğini söylediği yapay zekânın, ondan anlamayan kimseler için “korkutucu” görülmesini anladığını ifade ederken, kendisinin de *temkinli* olduğunu belirtmektedir. Bock, propaganda ile veri gizliliğine ilişkin sorunları hızlandıracağını düşündüğü yapay zekânın bir akademisyen/eğitimci olarak, öğrenciler in kullanımı noktasında başarılarının ölçülmesi konusunda kendisini endişelendirdiğini söylemektedir.

Bock, yapay zekâyı sorumlu ve etkili bir şekilde kullanmak için kendisinin de fazla şey öğrenmesi gerektiğini düşünmekte ve şöyle eklemektedir: “*Yapay zekânın etiği yoktur - sadece onu inşa eden ve kullanan insanlar etik düşünceyi uygulayabilir.*” Mary Angela Bock sözlerine şu şekilde devam etmiştir:

Evet, yapay zekâ propagandada olduğu gibi büyük zararlar için kullanılabilir. Ayrıca, bilgiyi tarama şekli için tıbbi ve diğer bilimsel gelişmelere de yardımcı olabilir. Yapay zekânın uygun kullanımı için yürürlükte olan düzenlemeler ve normlar olana kadar yakın gelecekte bir iletişim krizi göreceğimizden endişeleniyorum.

“*Sosyal medyada sağladığımız veriler aracılığıyla zaten manipüle ediliyoruz.*” diyen Bock, bunun kötü niyetliye daha kötüsünü yapmak için fırsat, araç vereceğini düşünmektedir. Ona göre, bu durum çoğu insanın hazırlıklı olmadığı, katlanarak daha güçlü hale gelen bir “hedef pazarlama biçimi”dir. Bock, teknolojiden ziyade toplumun, iklim kriziyle birlikte yakın gelecekte “gıda ve su bazında” yeniden düzenleneceğini düşünmektedir. Mary Angela Bock, yapay zekânın demokrasi ve siyaset bağlamında veri gizliliği ve propaganda sorunlarından dolayı çoğunlukla olumsuz etkileri olduğunu düşünmektedir.

Burhanettin Aykut Arıkan ise makine öğrenmesi ve yapay zekânın gelişimini “doğal” karşıladığını söylerken, makine öğrenmesi ve yapay zekânın “çok boyutlu” şeklinde nitelediği etkilerini ise gelişmelerden daha değerli bulmaktadır. Arıkan, “*Bu unsurların doğrusal gelişimleri, birbirlerini yapısal ve çok boyutlu olarak etkiledikleri için beklenmeyen üstel etkilerin ortaya çıkabileceğini düşünüyorum*” demektedir. Orantısız ve yanlış kullanım kaynaklı etik ihlallerden söz edilebileceğini düşünen Arıkan, sayısal bir teknoloji olarak yapay zekâyı dair olumsuzlukların önlenebileceğini belirtmekte ve şöyle eklemektedir:

Burada, etik ilkelerin ve kuralların tüm alanlarda uygulanması gerekiyor. Orantısız ve yanlış kullanım zaten bence etik ihlalinin temel unsurlarından biri. Bu noktada; yapay zekâ kullanımının bireylere avantaj sağladığını vurgulamak ama sürdürülebilir yapay zekâyı erişimi olması gereğinin altını çizmek ve bu orantısızlığın sosyal eşitsizlikleri üstel bir şekilde çoğaltıcı etkisini kıracak mekanizmaların da kurgulanması ortaya çıkıyor. Kamu otoritelerine bu bakımdan büyük rol düşüyor. Ancak tüm kanaat önderleri ve entelektüellerin de bu açıdan etik sorumlulukları olduğunu düşünüyorum.

Teknolojik gelişmeler üzerinden, toplum ve siyaset arasındaki ilişkiyi ele alan Arıkan, bu gelişmelerin Baumann’ın “akışkan modernite”, Castells’in “ağ toplumu” ve Florida’nın “yaratıcı sınıf” kavramlarının doğal bir sonucu olduğunu ifade etmektedir. Bu yeni toplumsal yapının, berberinde yeni eşitsizlikler ve dengesizlikleri de getireceğini dile getiren Arıkan, Standing’in “prekarya” kavramının sosyolojik bir yapı olarak bunlardan biri olduğuna dikkat çekmekte,

kamu otoriteleri ve entelektüellerin sorumlulukları dahilinde, bu dönüşümleri sürdürülebilir hale getirmek gerektiğini söylemektedir.

Veriye sahip olanların, ‘herkese karşı orantısız bir güç elde edeceğini’ öngören Arıkan, bu veri oligarşisinin, yeni eşitsizlikleri beraberinde getireceğini düşünmekte ve şöyle devam etmektedir:

Bunun da ötesinde, bu veri oligarşisinin kendi hakikatini bir ‘hakikat-ötesi ekseninde inşa etmesi’ de büyük bir risk. Fırsatlara gelince, uygarlığın ve insani gelişmenin ilerlemesi temel fırsat bana göre, sağlık alanında teşhis ve tedavi imkânlarının gelişmesi, bilimde bilimsel gelişmelerin ilerlemesi, teknolojinin düşümü, insan hayatının kolaylaşması ve refahın artması bu fırsatlar arasında.

Siber Güvenlik Araştırmacısı Ersin Çahmutoğlu, son yıllarda önemi giderek artan yapay zekâ ve makine öğreniminin artık hayatın her alanında yerini aldığını düşünmektedir. “Makine öğrenimi süreçleri ve günümüzde çokça konuşulan geniş/büyük dil modeli (LLM) teknolojisi sayesinde kendini sürekli geliştiren ve insanla daha güçlü etkileşim sağlayan üretken yapay zekâ, kolaylıklar sunduğu kadar tehditlere de yol açmaktadır.” diyen Çahmutoğlu, özellikle siber güvenlik alanında yapay zekâ destekli siber tehditlerin (siber dolandırıcılık, zararlı yazılımlar vb.) artışına dikkat çekmektedir.

“Yapay zekâ destekli sistemlerin geliştirilmesi ve kullanılması sürecinde, etik değerleri gözetmek önem arz ediyor.” diyen Çahmutoğlu, “çünkü kendi kendine tasarlayan, karar verebilen, işlem yapan ve faaliyet yürüten bir sistemin sınırı olmazsa, büyük sorunlar ortaya çıkacaktır” diye eklemektedir. Güncel olarak İsrail’in Filistinlilere yönelik kullandığı ‘Lavender’ silahını örnek veren Çahmutoğlu, “yapay zekâ destekli silahın ayırım yapmadan sivilleri bombaladığı biliniyor. Etik ilkeler gözetilmeden geliştirildiği bilinen Lavender gibi sistemler, insanlığa büyük tehdit haline gelebiliyor.” demektedir.

Çahmutoğlu’na göre yapay zekâ destekli faaliyetler, siyasal iletişim bağlamında hem fırsat hem risk sunmaktadır. Ona göre, günümüzde sosyal medyadaki yapay zekâ destekli içerik önerileri, siyasi oluşumlar için fayda sağlayabilmekte, toplumla iletişim kurma ve davranışları etkileme amaçlı siyasi faaliyetler, aktörlere ve kampanyalara önemli fırsatlar sunmaktadır.

“Toplumların siyasete aktif katılımıyla birlikte, yapay zekâ destekli kampanyalar ile diğer siyasal çalışmaların ülkeler için tehdit ve fırsat anlamına geldiğini” düşünen Çahmutoğlu, sosyal medya ve demokrasi tartışmaları çerçevesinde yine fırsatlar gibi risklere de dikkat çekmektedir. Yapay zekânın gündemi manipüle edebilme riskini de vurgulayan Ersin Çahmutoğlu, “platformlardaki algoritmaların adeta yerel veya küresel gündemi belirlediği bir dünyada, pek çok tartışma da beraberinde geliyor” demiştir.

Vatansevere göre, yapay zekânın etik kullanımı “hem teknoloji geliştiricileri hem de kullanıcılar” için büyük bir sorumluluk gerektirmektedir. “Yapay zekâ etiği, bu teknolojinin insan haklarına ve özgürlüklerine saygılı olmasını sağlamalıdır.” diyen Şenol Vatansever, yapay zekâ etiğinin aynı zamanda “adalet ve şeffaflık prensiplerini de içermesi gerektiğini” söylemektedir. Vatanseverin bu çerçevede dikkat çektiği bir diğer nokta da yapay zekâ sistemlerinin kararlarına ilişkin hesap verebilirliğin sağlanmasıdır. Vatansever, etik ilkelerin oluşturulmasını, yapay zekânın orantısız ve yanlış kullanımını engellemek için önemli bir adım olarak değerlendirmekte ve bu ilkelerin etkili bir şekilde uygulanması ve denetlenmesi gerektiğini düşünmektedir.

Yapay zekânın şimdilerde siyasal iletişimde önemli bir rol oynadığını düşünen Şenol Vatansever, fırsatlar açısından bakıldığında, yapay zekânın siyasal iletişimde daha etkili ve

verimli bir şekilde kullanılabilecek birçok araç ve yöntem sunduğuna dikkat çekmektedir. *“Büyük veri analitiği ve makine öğrenmesi algoritmaları, seçmen davranışlarını analiz ederek, kişiselleştirilmiş kampanya stratejilerinin oluşturulmasına yardımcı olabilir. Sosyal medya platformları üzerinde yapay zekâ kullanımı, siyasal mesajların hedef kitlelere daha doğru ve etkili bir şekilde ulaştırılmasını sağlayabilir.”* diyen Vatansever, bu teknolojinin kullanımının çeşitli riskler içerdiğini de eklemektedir. *“Yapay zekânın siyasal iletişimdeki en önemli riski, manipülasyon ve bilgi kirliliği potansiyelidir. Sosyal medya platformlarında yapay zekânın kullanımı, yanıltıcı bilgilerin ve propagandanın daha geniş kitlelere yayılmasına yol açabilir.”* diyen Vatansever, kişisel verilerin kötüye kullanılması ve gizliliğin ihlali gibi endişelere de vurgu yapmaktadır.

“Demokrasi 4.0” ve “Algoritmik Demokrasi” gibi kavramların yapay zekânın siyasetteki potansiyel etkilerini açıklamak için kullanıldığını söyleyen Şenol Vatansever, yapay zekânın siyasetteki kullanımının, demokrasiye hem olumlu hem de olumsuz etkileri olabileceğini düşünmekte ve şunları söylemektedir:

Olumlu etkiler açısından bakıldığında, yapay zekânın demokrasiye katkıları önemli olabilir. Yapay zekâ tabanlı analiz araçları, siyasi süreçleri daha şeffaf ve hesap verebilir hale getirebilir. Büyük veri analitiği ve makine öğrenmesi algoritmaları, seçmenlerin tercihlerini ve endişelerini daha iyi anlamak için kullanılabilir; böylece politika yapımcılar daha iyi bilgilendirilmiş kararlar alabilirler. Yapay zekâ, seçimlerin adil ve güvenilir bir şekilde yönetilmesine yardımcı olabilir, dolayısıyla demokratik süreçlerin iyileştirilmesine katkı sağlayabilir. Yapay zekânın siyasetteki kullanımı aynı zamanda önemli riskler de taşır. Algoritmik kararlar ve otomatik sistemlerin kullanılmasıyla ilgili endişeler bulunmaktadır. Yapay zekâ, veriye dayalı karar algoritması kullanılarak, siyasi kararlar ve politika uygulamaları belirlenebilir. Bu tür sistemlerin gizli ve ön yargılı olabileceği, dolayısıyla demokratik süreçlere zarar verebileceği endişeleri bulunmaktadır. Yapay zekânın siyasetteki kullanımı, kişisel gizlilik ve veri güvenliği gibi temel demokratik haklar konusunda da endişelere yol açabilir.

Ayrıca çalışma kapsamında yapay zekâ ve siyasal iletişim analogisi konusunda görüşlerinden faydalanılmak istenen Reuters Gazetecilik Çalışmaları Enstitüsü Direktörü, Siyasal İletişim Profesörü (Oxford Üniversitesi) Prof. Rasmus Kleis Nielsen, “How the news ecosystem might look like in the age of generative AI” başlıklı yazısına işaret etmiştir. Yazı, yapay zekânın gazetecilik ve haber medyası gibi kamuoyunun katılımı noktasındaki önemine dikkat çekerken, Nielsen bu çerçevede; *yapay zekânın olası toplumsal etkisine ilişkin soyut endişe, yapay zekâyı kullanan kurumların çoğuna yönelik genelleştirilmiş şüphecilik ile kişisel olarak ve belki de toplum açısından faydaları açık olduğu sürece, kısmen buna dayanan birçok aracın pratik olarak takdir edilmesinin birleşimiyle gözlenen bir “Yapay Zekâ pragmatizmi”nden bahsetmektedir.* Ona göre ilgili paradigma, halkın ne kadarlık kısmının ticari internete, arama motorları ile sosyal medyaya yaklaştığını göstermektedir (Nielsen, 2024).

Yapay Zekâ Politikaları Derneği Kurucusu ve Başkanı Zafer Küçükşabanoğlu ise yapay zekâ ve makine öğrenmesinin çağımızda verimlilik sağladığını, sorun çözdüğünü, çok yönlü olduğunu, çeşitli riskler taşıdığını, iş kaybına sebep olacağı gibi yeni istihdam alanları oluşturacağını belirtmektedir. Küçükşabanoğlu, yapay zekâ etiği konusunda en büyük problemlerin başında etik ve mahremiyet geldiğini, geleceğin meslekleri endeksinde de yapay zekâ etik ve mahremiyet uzmanlığı mesleğinin her sene ön sıralara doğru gelmesinin dâhi, bu konunun yakın gelecekte daha büyük problemlere yol açacağının en somut örneği olduğuna dikkat çekmektedir.

Zafer Küçükşabanoğlu, tekno-siyaset bağlamında günümüz bilgi ve medya alanını “enformasyon rejimi” olarak değerlendirmektedir. Küçükşabanoğlu, yapay zekânın siyasete ve demokrasiye yönelik olumlu ve olumsuz etkilerini şu sözlerle ifade etmektedir:

Yapay zekâ, siyasetçilerin daha etkili kampanya geliştirmelerini sağlayabilir. Yapay zekâ destekli platformlar, seçmenlerle etkileşimi daha da artırıp, seçimlere katılımı daha da fazla sağlayabilir. Bu durum da demokrasiye itibar ve güveni sağlamlaştırır. Yapay zekâ, veri odaklı kararlar almayı kolaylaştırarak, daha etkin ve verimli politikalar geliştirilmesine yardımcı olabilir. Yapay zekâ kullanılarak, seçmen manipüle edilebilir.

HUAWEI R&D Türkiye Araştırma ve İnovasyon Müdürü, Yapay Zekâ Politikaları Derneği (AIPA) Başkan Yardımcısı Doç. Dr. M. Umut Demirezen, iş gücü piyasasında otomasyonun artmasıyla bazı mesleklerin ortadan kalkacağını, veri gizliliği ve güvenliği konusundaki risklerin artacağını, algoritmik önyargılar ve yapay zekâ sistemlerinin etik kullanımı gibi konuların, dikkatle ele alınması gereken hususlar olduğunu ifade etmektedir. Yapay zekâ kullanımında etik ilkelerin oluşturulmasının, yapay zekâ sistemlerinin toplum yararına ve insan haklarına saygılı bir şekilde geliştirilmesini ve kullanılmasını sağlamanın esas olduğunu vurgulayan Demirezen, etik ilkelerin oluşturulmasının, orantısız ve yanlış kullanıma ilişkin olumsuzlukları tamamen önleyemese de ciddi ölçüde azaltacağını düşünmektedir

Umut Demirezen, veri odaklı karar vermenin, kişiselleştirilmiş iletişimin, şeffaflık ve hesap verebilirliğin, dijital demokrasinin gelişimi açısından büyük fırsatlar olduğuna işaret ederken, diğer taraftan teknolojiye erişimi sınırlı düzeyde olanlar ile dijital uçurumun artacağı, manipülasyon girişimlerinin hızlanacağı ve veri gizliliğinin sıklıkla ihlal edilebileceği risklerini de belirtmektedir. Demirezen, veri analizi ve öngörü oluşturmada, otomatik içerik üretiminde, çok dilli iletişim ve gerçek zamanlı geri bildirim uygulamalarında büyük bir yenilik olacağını söylerken, dezenformasyonun artacağı, algoritmik önyargılar sebebiyle birtakım grupların ötekileştirilebileceği ve şeffaflıktan uzaklaşabileceği sorunlarına da dikkat çekmektedir.

Demirezen, demokrasi ve yapay zekâ entegrasyonunda katılımcı demokrasinin yükselişi ve kolaylaşmasında, veri odaklı politikalar oluşturma, hızlı ve etkili karar alma ve kişiselleştirilmiş vatandaşlık hizmetlerinde büyük bir ivmelenme olacağını belirtmektedir. Ancak Demirezen madalyonun diğer yüzünde, yapay zekânın demokrasiyi tehdidi bağlamında siber güvenlik risklerinin arttığı, insan faktörünün ortadan kalkmaya başladığı, dijital eşitsizliklerin derinleştiği ve veri güvenliğinin tehlike altında olduğunu da ısrarlı vurgulamaktadır. Demirezen, dijital okuryazarlığın artırılmasını çözüm önerisi olarak ifade ederken, yasal ve etik çerçevelere ihtiyaç duyulduğunu, “insan denetiminin” olmazsa olmaz olduğunu, sürekli değerlendirme, güncelleme ve iyileştirme yapmanın bir ‘politika’ olması gerektiğini de belirtmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Modern toplumu dönüştürdüğü gözlenen makine öğrenmesi ve yapay zekâ, siyasal iletişim alanı için yeni fırsatlar gibi riskler de içermektedir. Nitekim şimdilerde, demokratik süreçlere etkisi esaslı bir tartışma konusu olan bu teknolojiye ilişkin düzenlemelerin ve politikaların nasıl şekillendirilmesi gerektiği küresel ölçekte tartışılmaktadır. ‘Canlı’ bir demokrasi için ‘güvenilir bilgiler’ ve ‘güvenli seçim altyapısı’ gerekli iken, “Demokrasi 4.0”, “Algoritmik Demokrasi”, “Algoritmokrasi” tartışmalarının gölgesindeki yapay zekâ, demokrasilerde seçimlere ilişkin süreçleri etkileyerek, tartışmalı yaklaşımları ve karmaşık süreçleri doğurmuştur. Bazı yaklaşımlar, “seçimler yılı” şeklinde nitelenen 2024’ün “Deepfake Seçim Yılı” olacağını öngörmüş, özellikle üretken yapay zekâ dünya çapında seçimlerde eşsiz seviyelerde kullanılmıştır. Öyle ki bazı yaklaşımlar şu an için üretken yapay zekânın, demokratik seçimler

için faydadan ziyade risk oluşturduğunu öne sürerken, ilgili risklerin yönetilebilir olduğunu da eklemektedir. Üretken yapay zekâ ‘vatandaşları bilgilendirerek, müzakereleri destekleyerek ve temsiliyeti iyileştirerek’ demokratik süreçlere yarar sağlayabilirken, ‘aldatmayı güçlendirerek, bilgi ortamını kirleterek ve tacizi artırarak’ zarar da verebilir. Nitekim 2024 yılında özellikle siyasi aktör ve adayları özne alan deepfake’ler ile söz konusu zararlar deneyimlenmiş, bazı politikacılar ve siyasi adayların mahrem içerikleri rızasız şekilde deepfake’ler ile dolaşıma sokulmuş; ‘düşük kaliteli bilgilerin seri üretimi’ gözlenmiş, ‘güvenle yanlış bilgi sağlayan sohbet robotlarının’ da yaygınlaştığı gözlenmiştir (Srivastava vd., 2023; McKay vd., 2024; Dmonte vd., 2024). Bununla birlikte üretken yapay zekâ, bağış toplama elektronik postaları ya da kısa mesajlar gibi iletişim hazırlıklarına yardımcı olmakta, kampanya maliyetlerini de düşürmektedir. ‘İnsan benzeri yazıyı yansıtan geniş hacimli metinler üretme yeteneği’ olan yapay zekâ modelleri dikkat çekerken, Barack Obama’nın kampanyasında veri odaklı mikro hedeflemeyi kullanmasıyla başlayan ‘kişiselleştirme’, yapay zekâ ile daha da pratikleşmiştir. Yakın gelecekte, üretken yapay zekânın seçmenlere çok dilli ve kitlesel ölçekte hızla ulaşmaya olanak tanıyacağı, ‘oyun’un adeta yeniden kurulacağı tahmin edilmektedir (Foos, 2024; Alvarez vd., 2023; Dmonte vd., 2024). Öyle ki geniş/büyük dil modelleri şimdiden herkesin siyaset ve seçimlere ilişkin ‘gerçekçi’ içerik oluşturmalarını kolaylaştırmış durumdadır ve birçok kampanya reklam üretmek için geniş/büyük dil modelleri ile yapay zekâyı kullanmaya yönelmektedir. Ancak bu durumun, oldukça hızlı oluşturulabildiği gibi aynı hızda değiştirilebilir nitelikte de olan içeriklerin mevcut yaklaşımları kullanarak, yanlış bilgilerin tespit edilmesi ve azaltılmasını olanaksız hale getirebileceğine ilişkin kaygılar da dile getirilmektedir (Alvarez vd., 2023). Yapay zekâ destekli botlar ve agresif stratejiler ile yürütülen seçim dezenformasyonunun yayılmasına ilişkin güncel endişeler de bu çerçevede dikkat çekicidir (Srivastava vd., 2023). Seçmen davranışı ve seçim sonuçları tahmininde kullanılabilen yapay zekâ, propaganda ve dezenformasyon rolü ile sıklıkla tartışılırken, bir diğer yaygın tartışmanın ise yapay zekâ etiği konusunda olduğu görülmektedir. Yapay zekâ teknolojilerinin nasıl geliştirileceği ve kullanılacağına ilişkin ahlaki ilkeler dikkate alınmalı, ilgili teknolojinin insan yararına kullanımı sorumlu şekilde olmalıdır (Lawton, 2023).

Değişen ve gelişen teknolojinin etkisiyle yapay zekânın yakın gelecekte, siyasal iletişim için bir araç olmanın ötesinde siyasal iletişim sürecinde baskın ve öne çıkan bir aktör olacağı söylenebilir. Bu çalışmada ilgili öngörü ışığında, siyasal iletişim ve yapay zekâ konularına yoğunlaşan akademisyen ve uzmanlar ile nitel bir araştırma yapılarak, makine öğrenmesi ve yapay zekânın gelişimi ve etkileri, yapay zekâ etiği, toplum ve siyaset ilişkisinde teknolojinin rolü, siyasal iletişim faaliyetlerinde yapay zekâ, yapay zekâ ve demokrasi eksenindeki görüşler ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Böylelikle yapay zekânın yeni nesil siyasal iletişim sürecindeki konumu değerlendirilmiş, ilgili teknoloji çok tartışılan riskleri ve fırsatları noktasında ele alınmıştır. Akademisyen ve uzmanlarla derinlemesine görüşme tekniği ile yapılan araştırma sonucunda, siyasal iletişim alanında yapay zekâ kullanımında şeffaflık, hesap verebilirlik, veri güvenliği ve mahremiyeti ilkelerine azami düzeyde hassasiyet gösterilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Diğer yandan hem teknoloji geliştiricileri hem de kullanıcılarının, hukuki ve vicdani sorumluluk duygusuyla hareket etmesi öngörülmektedir. Araştırma neticesinde tüm akademisyenler ve uzmanlar, yapay zekânın getirdiği fırsatlar kadar büyük riskler içerdiği de konusunda hemfikirdir. Yapay zekânın kötücül amaçlar için kullanılması durumunda, demokrasinin işleyişine zarar verme ve bireylerin siyasal tercihlerini manipüle etme kabiliyetine yönelik literatürde var olan endişeler, katılımcılar tarafından da paylaşılmaktadır. Siyasal iletişim merkezli kontrolsüz ve denetimsiz yapay zekâ kullanımında katılımcı demokrasi kültürünün yıpranacağı, özgür iradeye ket vurulabileceği, kullanıcıların simülasyon evrenine

çekilebileceği düşünülmektedir. Özellikle kullanıcı verilerinin ihlal edilebileceği ve veri mahremiyetinin ortadan kalkacağı öngörülmektedir.

Yapay zekânın demokratik süreçlere dâhil olmasında her ülkenin kendi kültürel, sosyal, teknolojik, ekonomik ve politik şartlarına göre düşünülmesi gerekmektedir. Tek bir evrensel model yerine, farklı toplumların ihtiyaçlarına, şartlarına, kodlarına ve değerlerine uygun çözümler geliştirilmelidir. Yapay zekânın siyaset ve demokrasi alanındaki kullanımı, disiplinler arası bir yaklaşımla geliştirilebilir. Sosyal bilimciler, hukukçular, bilgisayar bilimciler, siyaset bilimciler ve etik uzmanlarının iş birliği içinde çalışması, bu karmaşık konunun tüm boyutlarıyla ve alt alanlarıyla ele alınmasını sağlayacaktır. Siyasal iletişim faaliyetlerinde yapay zekâ kullanımında mutlaka yazılımsal, hukuki ve etik sınırlar oluşturulmalı ve sınırsızlığın, etik kodlara riayet edilmesini imkânsız hale getireceği unutulmamalıdır. Yapay zekâ etiği konusunda küresel bir mutabakat sağlanarak, bu teknolojinin insan haklarına ve özgürlüklerine saygılı olması sağlanmalıdır. Bununla birlikte, uluslararası düzeyde etik ilkelerin inşa edilmesi yapay zekânın orantısız ve yanlış kullanımını engellemek için kritik bir adım olarak görülmekte ve daha da önemlisi bu ilkelerin etkili ve doğru bir şekilde uygulanması ve denetlenmesi gerekmektedir. Diğer taraftan ‘yapay zekâ etiğinin olamayacağı ancak onu oluşturanların ve kullanan insanların etik düşünceye sahip olması gerektiği’ konunun başka bir boyutudur. Ülkeler ve uluslararası örgütlerin yapay zekânın kendi değerlerine uygun şekilde inşa edilmesi hususunda stratejiler geliştirmesi ve eylem planları hazırlaması gerekmektedir. Aksi takdirde sınırları ve çerçevesi çizilmemiş yapay zekâ, kullanıcıları tahakküm altına alarak ve yankı odalarına hapsederek siyasal katılmayı ve seçmen davranışını etkileme gücüne fazlasıyla sahiptir.

Açıklamalar

**Etik Kurul Onayı:* Çalışma için etik kurul onayına gerek yoktur.

**Yayın Etiği:* Bu çalışma, “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında belirtilen kurallara uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, makale intihal tespit yazılımlarıyla (Turnitin/iThenticate) taranmış ve herhangi bir intihal tespit edilmemiştir.

**Yazar Katkı Oranı:* 1. yazar %35, 2. yazar %35, 3. yazar %30 oranında katkı sağlamıştır.

**Çıkar Çatışması:* Çalışma yazarlarının herhangi bir kurum veya kuruluşla çıkar çatışması bulunmamaktadır.

**Akademik Finansal Destek:* Çalışma; herhangi bir akademik finansal destek kuruluşu (TÜBİTAK, BAP, Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler, vs.) tarafından desteklenmemektedir.

**Yazar Beyanı:* Özgün bir çalışmadır.

Structured Extended Abstract

Research Background & Problem

It is expected that the impact of artificial intelligence on politics stands out in 2024 which will witness many elections especially at a global level. So much so that artificial intelligence is already being discussed in the frame of political communication activities based on its positive and negative impacts and it is already being used in many fields. Therefore in this study, the

impact of artificial intelligence on political communication and the impact of the related fact whose aspect was investigated on democracy are discussed.

Research Methodology

Within the scope of the study, semi-structured interviews were conducted with 7 academicians and experts who work in the field of political communication and artificial intelligence, the impact and the role of artificial intelligence on the process of political communication were intended to be understood. To this end, questions about machine learning and the development of artificial intelligence and its impacts, the ethics of artificial intelligence, the impact of technology on the relationship between society and politics, artificial intelligence in political communication activities, discussion about artificial intelligence and democracy were asked to participants. The interviews were conducted between May 27 and July 16, 2024 via e-mail and they were digitally archived by researchers. The technique of in-depth interview was used in this qualitative study.

Research Results

Prof. Michael X. Delli Carpini claims that machine learning and artificial intelligence create an impact on a wide variety of humanitarian endeavors such as science and medicine, industry, service industry, law, public services and entertainment. Delli Carpini draws attention to a dialectical relationship about the use of artificial intelligence in politics nowadays and believes that artificial intelligence is both an opportunity and a risk for political communication activities and for the actors of the process in terms of practice and the way it functions. Delli Carpini indicates that terms such as “Technopolitics”, “Algorithmic Political Communication” can benefit up to a point by capturing “more promising and potentially positive use” of artificial intelligence. Delli Carpini claims that relevant terms such as the other terms, are not something that will emerge organically and inevitably from the technology itself, he also adds that when it is used properly it can be “placeholder” of the potential to improve democratic practice and they need to be used carefully.

Mary Angela Bock understands that artificial intelligence which she claims people should learn quickly, might look scary for those who do not understand it as she says that she is cautious even though she is not scared of it. Bock says that, artificial intelligences which she thinks will accelerate propaganda issues and data privacy concerns her as an academician/educator about the measurement of student achievement since students can take advantage of the artificial intelligence. Burhanettin Aykut Arıkan reveals that he finds the development of machine learning and artificial intelligence natural and within this framework and he believes that the impact it characterizes in a multi-dimensional way is more valuable than developments.

According to the cyber security researcher Ersin Çahmutoğlu, artificial intelligence assisted activities present both opportunities and risks in the context of political communications. Today, content suggestions assisted by artificial intelligence in social media can provide benefit for political entities and political activities in order to communicate with society and impact actions can provide important opportunities to actors and campaigns. Şenol claims that, terms such as “Democracy 4.0” and “Algorithmic Democracy” are used in order to explain the potential impacts of artificial intelligence on politics and he thinks that the use of artificial intelligence in politics can have both positive and negative impacts on democracy.

Conclusion & Discussion

In the context of political communication, artificial intelligence can be used in digital public space and social media in order to detect the fake news, misinformation and the disinformative content and can have a user-friendly identity. In the data collection and procession; explanatory, informative and educational content can be provided to the right target audiences and individuals through micro targeting by eliminating political crisis quickly. Artificial intelligence can facilitate and accelerate the work of journalists. It can also provide important opportunities to minorities and marginalized groups to make their voice heard in political discussions. However especially in social media, political communication messages can turn into algorithm dictatorship with ingenuity of artificial intelligence. Users are being exposed to the guided and fictionalized content presented to themselves and they are oriented to watch and follow these contents.

As a result of the study, all of the academicians and experts agree that artificial intelligence has great risks as well as opportunities. Already existing concerns in the literature, regarding the use of artificial intelligence for malicious purposes, aimed to harm the functioning of democracy and to manipulate the political preferences of individuals' are also shared by participants. In the uncontrolled and unregulated use of artificial intelligence centered on political communication, it is considered that the culture of participatory democracy might wear off, free will might be inhibited and the users might be pulled into the simulation universe. It is predicted especially that the data of the user can be violated and the data confidentiality will be eliminated.

Kaynakça

- Adam, M., & Hocquard, C. (2023). *Artificial intelligence, democracy and elections*. European Parliamentary Research Service.
- Alvarez, R. M., Eberhardt, F., & Linegar, M. (2023). Generative AI and the Future of Elections. *Caltech Center for Science, Society, and Public Policy Policy Brief*.
- Artı Gerçek. (2023). *Putin, yapay zeka dublörü ile konuştu: Sadece ben, ben olabilirim*.
- Barredo-Ibáñez, D., De-la-Garza-Montemayor, D.-J., Torres-Toukoumidis, Á., & López-López, P.-C. (2021). Artificial intelligence, communication, and democracy in Latin America: a review of the cases of Colombia, Ecuador, and Mexico. *El Profesional de La Información*, 30(6). <https://doi.org/10.3145/epi.2021.nov.16>
- Battista, D. (2024). Political communication in the age of artificial intelligence: an overview of deepfakes and their implications. *Society Register*, 8(2), 7–24.
- Beckett, C. (2017). "Fake news": the best thing that's happened to journalism. <https://blogs.lse.ac.uk/polis/2017/03/11/fake-news-the-best-thing-thats-happened-to-journalism/>
- Brkan, M. (2019). Artificial Intelligence and Democracy: The impact of disinformation, social bots and political targeting. *Delphi - Interdisciplinary Review of Emerging Technologies*, 2(2), 66–71. <https://doi.org/10.21552/delphi/2019/2/4>
- Brown, D. K., & Searles, K. (2023). *New Methodological Diversity in PolComm*. Political Communication Report, 27.
- Çalışır, V. (2023). *Yapay Zekâ ile Siyasi Aktörlerin Propaganda Analizi*. Özgür Yayınları.
- Campos-Domínguez, E., & Ramos Vielba, I. (2022). Parliaments and Key Transformations in Digital Communication. In B. Garcia-Orosa (Ed.), *Digital Political Communication Strategies* (pp. 25–41). Palgrave Macmillan.

- Carpini, M., & Keeter, S. (2002). The Internet and an Informed Citizenry. *Departmental Papers (ASC)*.
- Dari, S. S., Dhabliya, D., Govindaraju, K., Dhablia, A., & Mahalle, P. N. (2024). Data Privacy in the Digital Era: Machine Learning Solutions for Confidentiality. *E3S Web of Conferences*, 491, 02024. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202449102024>
- Dawson, A., & Ball, J. (2024). *Generating Democracy AI and the Coming Revolution in Political Communications*. Demos.
- De Filippis, R., & Al Foyssal, A. (2024). The Fusion of Minds: Navigating the Confluence of AI, ML, and Psychology in the Digital Era. *Journal of Mathematical Techniques and Computational Mathematics*, 3, 1–9.
- de Vreese, C., & Votta, F. (2023). *AI and Political Communication*. <https://algosoc.org/results/ai-and-political-communication>
- Delli Carpini, M, X., & Keeter, S. (1993). Measuring Political Knowledge: Putting First Things First. *American Journal of Political Science*, 37(4), 1179. <https://doi.org/10.2307/2111549>
- Dubbery, J. (2022). *Artificial Intelligence and Democracy Risks and Promises of AI-Mediated Citizen-Government Relations*. Edward Elgar Publishing.
- Erden, L. (2021). *Algoritmokrası*. *Gazete Oksijen*. <https://gazeteoksijen.com/yazarlar/levent-erden/algoritmokrası-3529>
- Gallego, A., & Kurer, T. (2022). Automation, digitalization, and artificial intelligence in the workplace: implications for political behavior. *Annual Review of Political Science*, 25(1), 463–484.
- Jungherr, A. (2023a). Artificial Intelligence and Democracy: A Conceptual Framework. *Social Media + Society*, 9(3). <https://doi.org/10.1177/20563051231186353>
- Jungherr, A. (2023b). Artificial Intelligence and Democracy: A Conceptual Framework. *Social Media + Society*, 9(3), 1–14. <https://doi.org/10.1177/20563051231186353>
- Jungherr, A., & Schroeder, R. (2023). Artificial intelligence and the public arena. *Communication Theory*, 33(2–3), 164–173. <https://doi.org/10.1093/ct/qtad006>
- Kasap, S., & Erdoğan, M. N. (2023). *Medyadaki yapay zekâ uygulamaları AAtölye'deki forumda tartışıldı*. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/medyadaki-yapay-zeka-uygulamalari-aatolyedeki-forumda-tartisildi/3081671>
- Katzenbach, C. (2021). “AI will fix this” – The Technical, Discursive, and Political Turn to AI in Governing Communication. *Big Data & Society*, 8(2). <https://doi.org/10.1177/205395172111046182>
- Kothari, S. (2023). *Top Generative AI Tools: Boost Your Creativity*. <https://www.simplilearn.com/tutorials/artificial-intelligence-tutorial/top-generative-ai-tools>
- Kouroupis, K. (2023). AI and politics: ensuring or threatening democracy? *Tribuna Juridică*, 13(4), 575–587.
- Kreps, S., & Jakesch, M. (2023). Can AI communication tools increase legislative responsiveness and trust in democratic institutions? *Government Information Quarterly*, 40(3), 101829. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2023.101829>
- Külahçı, A. (2023). *Almanya'yı akıllandıran Türk*. *Hürriyet*. <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/almanyayi-akillandiran-turk-42380304>
- Kuznetsova, E., Makhortykh, M., Vziatyshcheva, V., Stolze, M., Baghumyan, A., & Urman, A. (2025). In generative AI we trust: can chatbots effectively verify political information?

- Journal of Computational Social Science*, 8(1), 15. <https://doi.org/10.1007/s42001-024-00338-8>
- Kvale S. (1996). *Interviews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. Sage.
- Lacatus, C. (2023). Populist Communication and Foreign Policy in a Competitive Authoritarian Context. In C. Lacatus, G. Meibauer, & G. Löfflmann (Eds.), *Political Communication and Performative Leadership* (pp. 49–65). Palgrave Macmillan.
- Larrondo-Ureta, A., & Meso-Ayerdi, K. (2022). Political Communication Evolution in the Digital Hybrid Media System: Innovation and Experimentation as Strategies Towards a New Paradigm. In B. García-Orosa (Ed.), *Digital Political Communication Strategies* (pp. 43–58). Palgrave Macmillan.
- Lawton, G. (2023). *Generative AI ethics: 8 biggest concerns and risks*. <https://www.techtarget.com/searchenterpriseai/tip/Generative-AI-ethics-8-biggest-concerns>
- López-López, P. C., Barredo-Ibáñez, D., & Jaráiz-Gulías, E. (2023). Research on Digital Political Communication: Electoral Campaigns, Disinformation, and Artificial Intelligence. *Societies*, 13(5), 126. <https://doi.org/10.3390/soc13050126>
- Manville, B., & Ober, J. (2019). In Search of Democracy 4.0: Is Democracy as We Know It Destined to Die? *IEEE Technology and Society Magazine*, 38(1), 32–42. <https://doi.org/10.1109/MTS.2019.2894458>
- Matheis, A. (2023a). *Artificial Intelligence How can artificial intelligence be used in political communication?* <https://www.wegewerk.com/en/blog/how-can-artificial-intelligence-be-used-in-political-communication/>
- Matheis, A. (2023b). *ARTIFICIAL INTELLIGENCE How can artificial intelligence be used in political communication?* <https://www.wegewerk.com/en/blog/how-can-artificial-intelligence-be-used-in-political-communication/>
- Metin, U. (2023). *Zamandan tasarruf ettirecek 5 yapay zekâ uygulaması*. <https://www.pazarlamasyon.com/zamandan-tasarruf-ettirecek-5-yapay-zek-uygulamasi>
- Morrison, D. (2023). *The Good, the Bad and the Algorithmic: What impact could artificial intelligence have on political communications and democracy?* <https://www.oecd-forum.org/posts/the-good-the-bad-and-the-algorithmic-what-impact-could-artificial-intelligence-have-on-political-communications-and-democracy>
- Nielsen, K. R. (2024). *How the news ecosystem might look like in the age of generative AI*. <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/news/how-news-ecosystem-might-look-age-generative-ai>
- Nobre, G. F. (2021). *Artificial Intelligence and Political Communication: machines that go for (political, economic, and social) power*. https://www.researchgate.net/publication/356355285_Artificial_Intelligence_and_Political_Communication_machines_that_go_for_political_economic_and_social_power
- Novelli, C., & Sandri, G. (2024). *Digital Democracy in the Age of Artificial Intelligence*.
- Orr, D. (2023). *The Promise of Democracy 4.0*. <https://www.commondreams.org/opinion/democracy-4-0>
- Priyadi, U., & Arwani, A. (2024). Digital transformation: Artificial intelligence shaping the future of public sector. *New Applied Studies in Management, Economics & Accounting*, 7(4), 54–67. <https://doi.org/10.22034/nasmea.2024.193544>
- RT. (2023). *Seeing double? (AI) Putin makes appearance at (real) Putin's press conference*. X account.

- Rutledge, P. B., & Hogg, J. L. C. (2020). In-Depth Interviews. In *The International Encyclopedia of Media Psychology* (pp. 1–7). Wiley.
<https://doi.org/10.1002/9781119011071.iemp0019>
- Savaget, P., Chiarini, T., & Evans, S. (2019). Empowering political participation through artificial intelligence. *Science and Public Policy*, 46(3), 369–380.
<https://doi.org/10.1093/scipol/scy064>
- Schiff, K. J., & Schiff, D. S. (2023). *Generative AI like ChatGPT could help boost democracy – if it overcomes key hurdles*. <https://theconversation.com/generative-ai-like-chatgpt-could-help-boost-democracy-if-it-overcomes-key-hurdles-212664>
- Schippers, B. (2020). Artificial Intelligence and Democratic Politics. *Political Insight*, 11(1), 32–35. <https://doi.org/10.1177/2041905820911746>
- Selvi, M. (2023). *The Political Stance of Artificial Intelligence*. Discussion Paper.
- Sun, W., Ren, S., & Tang, G. (2025). In the era of responsible artificial intelligence and digitalization: business group digitalization, operations and subsidiary performance. *Annals of Operations Research*. <https://doi.org/10.1007/s10479-024-06453-z>
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi. (2021). *Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi 2021-2025*. <https://cbddo.gov.tr/SharedFolderServer/Genel/File/TR-UlusalYZStratejisi2021-2025.pdf>
- Von Essen, L. (2021). *The Power of Political Communication: Mobilizing for a European Version of AI*. Public Governance across Borders.
- Votta, F. (2024). *Dancing with data: Understanding the dynamics of political microtargeting*. <https://ascor.uva.nl/shared/uva/en/news/news/2024/04/dancing-with-data-understanding-the-dynamics-of-political-microtargeting.html?origin=6mtm%2BfOuQeeiSvuZ9leowA>
- Walker, C. P., Schiff, D. S., & Schiff, K. J. (2024). Merging AI Incidents Research with Political Misinformation Research: Introducing the Political Deepfakes Incidents Database. *Proceedings of the AAAI Conference on Artificial Intelligence*, 38(21), 23053–23058.
<https://doi.org/10.1609/aaai.v38i21.30349>
- Woolley, S. C., & Howard, P. N. (2016). Political Communication, Computational Propaganda, and Autonomous Agents. *International Journal of Communication*, 10, 4882–4890.
- Yegen, C. (2024). *Sosyal medya seçim sonuçlarını nasıl etkiler? Doç. Dr. Yegen: Eğlendirerek ikna etmek gerekiyor*. <https://www.posta.com.tr/gundem/sosyal-medya-secim-sonuclarini-nasil-etkiler-doc-dr-yegen-eglendirerek-ikna-etmek-gerekuyor-2706643>
- Yılmaz, G. (2020). Yapay Zekânın Yargı Sistemlerinde Kullanılmasına İlişkin Avrupa Etik Şartı. *Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 28(1), 27–55. <https://doi.org/10.29228/mjes.8>